

”SYNKKIÄ AIHEITA, TÄRKEÄÄ ASIAA”

- Väkivalta aiheinen rastirata työvälineeksi kirkon nuorisotyön ohjaajille

Lauri Koivisto ja Jannina Vähävaara

”SYNKKIÄ AIHEITA, TÄRKEÄÄ ASIAA”

- Väkivalta aiheinen rastirata työvälineeksi kirkon nuorisotyönohjaajille

Lauri Koivisto ja Jannina Vähävaara
Opinnäytetyö, syksy 2013
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + kirkon
nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Koivisto, Lauri & Vähävaara, Jannina. ”Synkkiä aiheita, tärkeää asiaa -Väkivalta aiheinen rastirata työvälineeksi kirkon nuorisotyönohjaajille” Diak Kauniainen, syksy 2013, 77 s, 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytetyö toteutettiin produktiona. Tavoitteena oli luoda rippikouluihin rastirata, jossa käsitellään väkivaltaa, sen erilaisia ilmenemismuotoja ja siihen puuttumista. Rastiradan tarkoitus oli luoda rippikoululaisille kuva siitä, mitä väkivalta todellisuudessa on ja miten he voivat vaikuttaa väkivaltaan. Opinnäytetyön päämäärä on auttaa seurakunnan nuorisotyönohjaajaa kertomaan nuorille väkivaltaan liittyvistä asioista. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Porin Teljän seurakunnan kanssa.

Teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään väkivaltaa, sen erilaisia ilmenemismuotoja, nuoren kehitystä, rippikoulua ja toiminnallista menetelmää. Rastirata on pyritty rakentamaan teorian pohjalta huomioiden erityisesti väkivallan eri ilmenemismuodot ja rippikoulusuunnitelma 2001.

Rastirataa testattiin elokuun 2013 alussa Porin Teljän seurakunnan rippileirillä. Rippikoululaisilta kerätyn palautteen perusteella rastirataa muokattiin. Rippikoululaiset pitivät yleisesti rastiradasta ja sen aiheesta, vaikka väkivalta aiheena oli rankka. Muutosten ja muutaman rastin lisäyksen jälkeen materiaalipaketti lähetettiin Porin Teljän seurakunnalle takaisin.

Asiasanat: väkivalta, nuoruus, rippikoulu, toiminnallinen menetelmä

ABSTRACT

Koivisto, Lauri and Vähävaara, Jannina. Dark topics, important issues - Violence subjected cross track as a tool for Church youth workerp., 2 appendieces. Language: Finnish. Kauniainen, fall 2013.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

Thesis was executed as production. The goal was to create a cross track that deals with violence to confirmation camp. In the cross track violence would be dealt with its different forms of manifestations and how it can be dealt with. The meaning of this cross track was to create a picture to the confirmation schoolchild of what violence really is and how you can affect to violence. Thesis has been made in co-operation with the Pori Teljä parish.

The theoretical framework introduces violence, its different forms of manifestations, adolescent development, confirmation school and functional method. The cross track has been made by trying to use theoretical framework, specially focusing on violence different forms and the plan for confirmation 2001.

The cross track was tested at the beginning of August at Pori confirmation camp. Based on the feedback the cross track got from the confirmation schoolchild we made some changes on the crass track. Generally the confirmation schoolchild liked the cross track and the subject of it even though the subject of violence was hard. After we made the changes and added a few tracks we send the material package back to Pori.

Keywords: violence, confirmation school, youth, functional method

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
3 VÄKIVALLAN MUODOT	12
3.1 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta.....	14
3.2. Fyysinen väkivalta	15
3.3 Henkinen väkivalta	16
3.4 Hengellinen väkivalta	17
3.5 Seksuaalinen väkivalta.....	18
3.6 Muita väkivallan muotoja	19
4 NUOREN KEHITYS	20
5 RIPPIKOULU	23
6 TOIMINNALLINEN MENETELMÄ.....	25
7 RASTIRATA.....	27
7.1 Rastiradan suunnittelu.....	27
7.2 Rastiradan toteutus	30
7.3 Rastiradan palaute	32
7.3.1 Väkivalta?	35
7.3.2 Musiikki-rasti	37
7.3.3 Uutisotsikot	41
7.3.4 Poikaystävä lyö.....	44
7.3.5 Perheriita	46
7.3.6 Rastiradalle lisätyt rastit	49
8 POHDINTA	50
8.1 Tavoitteiden toteutuminen	51
8.2 Oppimisprosessi.....	51
8.3 Opinnäytetyön eettisyys	52

8.4 Ideoita jatkotyöskentelyyn	54
LÄHTEET.....	56
LIITE 1: Palautelomake rippikoululaisille.....	60
LIITE 2: Opinnäytetyön produktio.....	61

1 JOHDANTO

Olemme tehneet kehittämispainotteisen toiminnallisen opinnäytetyön. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön liittyy itse raportin lisäksi myös varsinainen produkti (Vilkka & Airaksinen 2003, 65). Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää rippikoulujen käyttöön rastirata, jossa käsitellään monipuolisesti väkivaltaa ja sen eri muotoja. Kyseistä rastirataa on mahdollista käyttää myös muiden nuorten ryhmien kanssa, jolloin he oppivat millaisia erilaisia väkivallan muotoja on olemassa.

Ensin tarkoituksenamme oli tehdä tutkimus väkivallasta. Päädyimme kuitenkin tekemään produktio-muotoisen opinnäytetyön. Kokoamamme teorian pohjalta suunnittelimme rastiradan, jossa käsitellään erilaisia väkivallan muotoja. Kesällä 2013 kokeilimme tekemäämme rastirataa rippikoululeirillä. Rippikoululeiri oli Porin Teljän seurakunnan leiri. Keräsimme rastiradasta palautetta siihen osallistuneilta leiriläisiltä ja sen toteuttamisessa avustaneilta isosilta. Opinnäytetyömme otsikko on sitaatti rippikoululaisilta keräämästämme palautteesta.

Rippikoulu on turvallinen ympäristö käsitellä hyvin arkojakin aiheita. Opiskelomme sosionomin tutkinnon lisäksi myös kirkon nuorisotyönohjaajiksi, joten koimme luontevaksi sen, että sijoitamme opinnäytetyömme kirkon nuorisotyön työkenttään. Rippileirillä on mukana nuoria kaikista yhteiskuntaluokista, joten se tavoittaa laajasti koko ikäluokan. Rippikoululaiset elävät elämänvaihetta, jolloin he tekevät tulevaisuuden valintoja. Tämän takia näemme tärkeänä, että heille kerrotaan myös väkivallasta. Rippikoululaiset voivat paremmin päättää suhteesta väkivaltaan, kun he tietävät enemmän siitä.

Rastiradan tarkoituksena on kertoa rippikoululaisille väkivallan eri muodoista ja toimia myös osana väkivallan vastaista toimintaa. Opinnäytetyön tarkoitus on tehdä teoriaan pohjautuva rastirata ensisijaisesti rippikoulujen käyttöön. Produktiomme sisältää rasteja, joissa käsitellään väkivaltaa monipuolisesti eri näkökulmista.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Mielestämme väkivalta on aiheena hyvin mielenkiintoinen. Väkivalta on asia, jota on ympärillämme jatkuvasti eri muodoissa. Tästä huolimatta opinnoissamme käsiteltiin väkivaltaa erittäin vähän. Yleisyydestään huolimatta väkivalta on kokemuksemme mukaan yhteiskunnassamme vähän puhuttu aihe.

Meille opinnäytetyön tekijöinä tämä teema nousi ajatuksiimme ensimmäisen opiskeluvuotemme keväällä, jolloin opiskelimme aikuissosiaalityötä. Tuossa opintokokonaisuudessa teimme tiimityön aiheesta ”Miehet parisuhdeväkivallan uhreina”. Tiimityöstä lähtien olemme halunneet tehdä myös opinnäytetyömme jollain tavoin liittyen väkivaltaan.

Väkivalta on pysynyt koko opinnäytetyöprosessimme ajan teemana, mutta toteutustavat ovat useasti muuttuneet matkan aikana. Lopullisen opinnäytetyön toteutustavan tekemistä on helpottanut paljon se, että olemme jo yli kahden vuoden ajan tutustuneet väkivaltaa käsittelevään lähdemateriaaliin.

Lopullisen muodon opinnäytetyömme sai alkukesästä 2013, jolloin se muuttui tutkimuksesta produktiksi. Päädyimme silloin siihen, että teemme opinnäytetyönämme erityisesti rippikoulujen käyttöön tarkoitetun opetustuokion väkivalta-
lasta. Päätimme, että kehitämme opetustuokiosta rastiradan.

Rippikoulu valikoitui paikaksi toteuttaa opinnäytetyömme koska koemme rippikoululaisten olevan iässä, jolloin he etsivät omaa minuuttaan ja pohtivat elämänsä suuria valintoja. Rippikoulu on myös turvallinen ympäristö, jossa on mahdollista jatkaa keskustelua radan aikana nousseista ajatuksista myös rastiradan päättymisen jälkeen. Oman kokemuksemme mukaan väkivaltaa harvoin käsitellään rippileireillä.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää rastirata väkivallasta ja sen erilaisista muodoista ensisijaisesti seurakuntien rippileirien käyttöön. Muita tavoitteita on väkivallan tutuksi tekeminen heille, jotka rastirataan osallistuvat. Toiveenamme on se, että osallistuttuaan rastirataan nuoret tunnistaisivat helpommin eri väkivallan muodot. Tietoa saatuaan nuoret pystyisivät jatkossa omilla valinnoillaan ennaltaehkäisemään väkivaltaa. Näkemyksemme mukaan väkivallan olemassaoloa usein vähätellään tai siitä vaietaan kokonaan, joten mielestämme mahdollisimman monen tulee saada tietoa väkivallasta.

Rastiradan on tarkoitus opettaa rippikoululaisille, että väkivaltaa on joka päivä ympärillämme ja se myös pyrkii olemaan osa väkivallan vastaista työtä. Tarkoituksenamme oli tehdä teoriaan nojaava rastirata rippikouluun, jossa käsitellään monipuolisesti väkivaltaa ja sen eri muotoja. Rastiradan toteutuksessa on tärkeää sielunhoidollinen näkökulma.

Opinnäytetyömme työelämäyhteydeksi saimme Porin Teljän seurakunnan. Toteutimme rastiradan yhdellä seurakunnan kesän 2013 rippileireistä. Opinnäytetyön tekijöistä Lauri oli leirillä työntekijänä. Keräsimme kirjallista palautetta rippileirin leiriläisiltä, jonka pohjalta edelleen kehitimme rastiradan sisältöä ja teimme myös vaihtoehtoisia rasteja. Leirillä oli rippikoululaisia 27. Kerromme laajemmin rastiradan suunnittelusta, toteutuksesta ja siihen liittyvästä palautteesta luvussa numero 7. Lisäksi opinnäytetyömme liitteenä on varsinainen rastirata kokonaisuudessaan.

Porin Teljän seurakunta kuuluu Turun arkkihiippakuntaan, se on yksi seitsemästä Porin evankelisluterilaisen seurakuntayhtymän seurakunnasta. Porin Teljän seurakuntaan kuuluu noin 20 000 seurakuntalaista. Kyseisessä seurakunnassa on noin 30 työntekijää, joista nuorisotyöntekijöitä on 4. Porin Teljän seurakunnassa rippikoulun käy vuosittain noin 250 nuorta ja rippikouluryhmiä vuodessa on noin 10. (Maija Salmijärvi, henkilökohtainen tiedonanto 15.10.2013.)

Opinnäytetöitä, joissa on täysin sama aihe kuin meillä, ei ole aiemmin tehty. Rippikouluihin on toteutettu useita erilaisia tuotteita, mutta missään niistä ei ole tehty rastirataa, jossa olisi teemana väkivalta näin laajasti kuin meidän työsämme. Sosionomi (AMK) -diakoniksi Diakonia-ammattikorkeakoulun Porin toimipisteessä opiskelleet Henriikka Suominen ja Kristiina Yläjoki tekivät vuonna 2012 opinnäytetyönään rippikouluun oppitunnin parisuhdeväkivallasta. Heidän työtään voidaan pitää aiheeltaan kaikkein lähimpänä meidän aihetta olevana. Suurimmat eroavaisuudet heidän työssään meidän omaamme verrattuna ovat ne, että he keskittyivät työssään ainoastaan parisuhdeväkivaltaan ja oppitunti on rakennettu luentotyypiksi.

Ammattikorkeakoulujen verkkokirjasto Theseuksesta löytyi 23 osumaa haulla "väkivalta ja rippikoulu". Noista löytyneistä opinnäytetöistä osa oli erilaisia oppituntipaketteja rippikouluun, niiden teemana oli esimerkiksi diakoniatyö, lähetystyö ja seksuaalisuus. Jotkut töistä olivat tutkimuksia, jotka liittyvät jollain tavoin rippikouluun, ja jotkut kyseisellä haulla löytyneistä opinnäytetöistä eivät suoraan liity sekä väkivaltaan että rippikouluun. Parhaiten löytyneistä töistä hakua vastasi aiemmin kertomamme Suomisen ja Yläjoen työ.

Väkivallasta on tehty useita erilaisia tutkimuksia Suomessa. Olemme tutustuneet tarkasti kahteen Tampereen yliopistossa tehtyyn väitöskirjaan, jotka käsittelevät perheväkivaltaa. Näistä aiemmin tehty on Inkeri Eskosen vuonna 2005 tekemä "Perheväkivalta lasten kertomana" ja toinen on Sari Lepistön vuonna 2010 valmistunut "Nuorten kokema perheväkivalta - malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä". Näiden lisäksi kaksi muuta hieman vanhempaa aihepiiriin jollain tavoin kuuluvaa tutkimusta ovat Eija Paavilaisen "Lasten kaltoinkohtelu perheessä" ja Pirjo Pehkosen "Naisen puolesta, ei miestä vastaan - Suomalainen naisliike väkivaltaa vastustamassa". Näihin kaikkiin yliopistojulkaisuihin tutustuminen on auttanut paljon meidän työmmme tekemisessä ja aiheeseen perehtymisessä.

Tärkeää toisenlaista näkökulmaa opinnäytetyömme tekoon ovat antaneet useat Poliisiammattikorkeakoulun julkaisut. Lähellä meidän aiheitamme ovat esimerkiksi seuraavat julkaisut: Jenni Niemen ”Seurusteluväkivalta nuorten kokemana”, Marja-Liisa Laapion ”Poliisi ja perheväkivalta” sekä Noora Ellosen, Juha Kääriäisen, Venla Salmen ja Heikki Sariolan tekemä ”Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset”. Näiden lisäksi taustatietoa väkivallasta meille antoi myös Venla Salmen toimittama ”Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset – Nuorisoriikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008”.

Tutkimusten lisäksi on tehty monia oppaita ja selvityksiä väkivallasta. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi vuonna 2007 selvityksen ”Koko perhe kiertteessä – Lähisuhdeväkivalta ja alkoholi”. Oppaita eri kohderyhmille ovat esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu ammattihenkilöstölle ”Perheväkivalta auttamistyössä” ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin tekemä ”Elämä ilman pelkoa – keinoja kouluille puuttua pari- ja lähisuhdeväkivaltaan”. Näissä teoksissa käsitellään väkivaltaa hyvin käytännöllisellä tasolla. Kirkkohallitus on julkaissut vuonna 2007 ”Näe väkivalta- Kristinuskosta nousevia pohdintoja perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastustamiseksi” nimisen teoksen, joka tarjoaa hyviä kristinuskon näkökulmia väkivaltaan.

3 VÄKIVALLAN MUODOT

Väkivalta on vaikeasti määriteltävä asia, eri lähteissä sitä määritellään hyvin eri tavoin. Samoin myös väkivallan eri muodot jaotellaan monin erilaisin jaoin. Tässä luvussa esittelemme joitain määritelmiä väkivallasta ja kerromme erilaisista väkivallan muodoista.

Väkivalta voidaan jakaa Maailman terveysjärjestö WHO:n esityksen mukaan kolmeen päätyyppiin, jotka ovat itse aiheutettu väkivalta, kollektiivinen väkivalta ja ihmisten välinen väkivalta. Itse aiheutettu väkivalta voidaan jakaa kahteen ryhmään, joista ensimmäinen itsemurhakäyttäytyminen ja toinen on itsensä vahingoittaminen. Kollektiivinen väkivalta on pääotsikko, jonka alla on kolme alaryhmää, jotka ovat sosiaalinen, poliittinen ja taloudellinen väkivalta. (WHO 2005, 23.)

Tässä työssä keskitymme WHO:n jaon kolmanteen tyyppiin, siis ihmisten väliseen väkivaltaan. Kahden muun väkivaltatyyppin tavoin myös tämä väkivallan luokka jakaantuu alaluokkiin. Ihmisten välisen välivallan alaryhmät ovat perhe- ja lähisuhdeväkivalta ja yhteisöllinen väkivalta. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta käsittää väkivallan teot, joissa tekijänä on uhrin lähipiiriin kuuluva yksittäinen henkilö tai usean ihmisen ryhmittymä. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta otsikon alle kuuluvia tekoja ovat esimerkiksi perheen sisällä tapahtuva lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, kumppaniin kohdistuva taloudellinen väkivalta ja lapsen henkisen väkivallan käyttö huoltajaansa. Yhteisöllinen väkivalta tarkoittaa ihmisten välistä väkivaltaa, joka tapahtuu kodin ulkopuolella. Tässä ryhmässä uhri ja tekijä eivät ole sukulaisia, he voivat joko tuntea tai eivät tuntea toisensa etukäteen. Tähän ryhmään kuuluvia tekoja ovat esimerkiksi hoitolaitoksissa, kouluissa ja työpaikoilla tapahtuva väkivalta. (WHO 2005, 23.)

Yleisesti väkivalta ymmärretään sen tekemisenä, mutta se on myös sen kohteena olemista. Nykyisin väkivallan kohteita, uhreja, tuetaan monipuolisesti ja tällöin korostuvat väkivallasta seuraavat tunteet ja kokemukset. Väkivallan uhrien joukkoon kuuluvat myös he, joihin väkivaltaiset teot vaikuttavat välillisesti. Välillisesti väkivalta koskettaa yleensä muun muassa uhrin läheisiä ja muita väkivaltaa sivusta seuraavia ihmisiä. (Paavilainen & Pösö 2003, 13.)

WHO määrittelee väkivallan ”fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen” (WHO 2005, 21).

Väkivallasta puhuttaessa yksi lähestymistapa on katsoa sitä lainsäädännön kautta. Lainsäädäntö tuntee väkivaltaan liittyviä rikosnimikkeitä, esimerkiksi murhan, pahoinpitelyn, raiskauksen ja tapon. Oikeusjärjestys ottaa väkivaltatapauksissa aina huomioon myös teon tahallisuuden ja sen laadun sekä myös siitä koituvat seuraukset. Lainsäädännön pohjalla ovat vakiintuneet käytännöt. (Paavilainen & Pösö 2003, 13.)

Väkivallan jakaminen eri muotoihin ei ole täysin ongelmaton, joko voidaan tehdä hyvin monella eri tavalla. Tämä jako pohjaa hyvin useisiin väkivaltaa käsitteleviin kirjallisiin lähteisiin. Väkivallan jako eri muotoihin katsotaan tärkeäksi, jotta uhria voidaan auttaa mahdollisimman hyvin (Säävälä, Nyqvist & Salonen 2006, 17).

3.1 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta

Lähi- ja parisuhde- sekä perheväkivalta poikkeavat muista tämän luvun väkivallan muodoista siinä, että näissä kaikissa kolmessa on kaikkia muita väkivallan muotoja. Perheväkivallassa on esimerkiksi fyysistä-, seksuaalista-, henkistä- ja taloudellista väkivaltaa, hoidon laiminlyöntiä sekä kansalais- ja ihmisoikeuksien loukkaamista (Perttu 1999, 13–15). Lähisuhdeväkivalta tarkoittaa esimerkiksi lasten heitteillejättöä tai heidän hyväksikäyttöä, vanhusten ja vammaisten kaltoinkohtelua sekä parisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa (Toimintaohjelma lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi 2004–2007 2007,17).

Jotkut tutkijat erottavat kahdeksi eri kategoriakseen lähisuhdeterrorin ja lähisuhdeväkivallan. Lähisuhdeterrori tarkoittaa vakavaa lähisuhteessa tapahtuvaan väkivaltaa, joka tuottaa uhrille fyysisiä ja henkisiä vammoja. Lähisuhdeväkivalta tarkoittaa väkivaltaa, jonka aiheuttamat vammat ovat lievempiä. (Säävälä, Nyqvist & Salonen 2006, 18.) Nämä kaksi eri väkivallan muotoa ovat toisistaan hyvin vaikeasti erotettavissa, joten me käsittelemme tässä kirjoituksessa niitä saman otsikon alla.

Lähisuhdeväkivallan yksi ilmenemismuoto on parisuhdeterrorismi, toiselta nimeltään lähisuhdeterrori. Parisuhdeterrorismi tarkoittaa parisuhteessa olevaa väkivaltaa, joka on alkanut jo vuosia aiemmin, keskimäärin 5–10 vuotta aiemmin, ja jossa tekijä harjoittaa puolisoaan kohtaan terrorimaista kontrollia. Parisuhdeterrorismin uhriksi joutuneet ovat usein pois työelämästä, esimerkiksi kotiäiteinä tai työttöminä. Uhreilla on usein pienet tulot. Parisuhdeterrorismissa on usein potkimista ja lyömistä, mutta joskus myös seksuaalista väkivaltaa, uhkailua ja eristämistä. (Piispa 2008, 114–116.)

Suomessa vanhemmilla oli oikeus kurittaa omia lapsiansa vuoteen 1979 asti, jolloin se poistettiin rikoslaista. Vuonna 1984 kurituksen käyttö kiellettiin erikseen. (Sariola & Ellonen 2008, 57.) Suomen lainsäädännöstä poistettiin vasta vuonna 1971 rangaistus inestien uhrilta. Raiskaus avioliitossa kriminalisoitiin vuonna 1994. (Koski 1999, 17.)

Väkivallan todistajaksi joutuminen aiheuttaa lapsissa ja nuorissa traumatisoitumista. Väkivalta perheessä vahingoittaa lasta myös siinä tapauksessa, vaikkei hän itse olisi sen kohteena. Lasten ja nuorten reagoititapa perheessä olevaan väkivaltaan, vaikuttaa lapsen ikä ja aiemmat kokemukset väkivallasta. Nuoret pystyvät hyvin salaamaan perheessä tapahtuvaa väkivaltaa, he kätkevät taidokkaasti sen jälkiä ja todisteita. Nuoret, joiden perheessä esiintyy väkivaltaa, eivät uskalla kutsua kotiinsa ystäviään. (Jääskeläinen 2007, 83; Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 39; Holmberg 2000, 17.)

3.2. Fyysinen väkivalta

Fyysisellä väkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jossa tekijä aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa uhrilleen kipua, todellisia fyysisiä vammoja, vahingoittaa terveyttä tai tilapäisiä tai jopa pysyviä vammoja, jotka vaikeuttavat jatkossa uhrin jokapäiväistä eloa. Fyysisen väkivallan äärimmäiset teot aiheuttavat uhrille kuoleman. (Lepistö 2010, 25 ja Tupola, Kivitie- Kallio, Kallio & Söderholm 2012, 99–100.) Englanninkielinen termi fyysiselle väkivallalle on ”physical abuse” (Lepistö 2010, 25).

Fyysinen väkivalta sisältää myös lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan, jossa aikuinen aiheuttaa fyysistä väkivaltaa, jotta hän voi säädellä lapsen käyttäytymistä. Kuritusväkivallan tarkoituksena ei ole aiheuttaa uhrille fyysistä vammaa. (Tupola ym. 2012, 99–100.)

Kaikista eri väkivallan muodoista fyysinen väkivalta on helpommin tunnistettavissa. Tavanomaisimpia fyysisen väkivallan ilmenemismuotoja ovat esimerkiksi ampuminen, kuristaminen, lyöminen, potkiminen, puukottaminen, tukistaminen ja viiltäminen sekä ihon polttaminen erilaisilla välineillä. (Lehtonen & Perttu 1999, 37; Lepistö 2010, 25 ja Tupola ym. 2012, 99–100.) Nämä edellä luetellut fyysisen väkivallan muodot ovat aktiivista väkivaltaa, joiden lisäksi fyysiseen väkivaltaan kuuluu myös passiivista väkivaltaa. Passiiviseksi fyysiseksi väkivallaksi lasketaan esimerkiksi hoidon tai huolenpidon laiminlyöminen. (Paavilainen & Pösö 2003, 16.)

Peruskoulu- ja lukioikäisten nuorten elämässä esimerkiksi koulun ruokajonot ja rappuset ovat paikkoja, joissa esiintyy fyysistä väkivaltaa. Kouluissa oleva fyysinen väkivalta on usein koskettelua, käsiksi käymistä ja lähentelyä. Jotkut näistä tapauksista on tunnuspiirteiltään seksuaalirikoksia. Seksuaalirikosten kohdalla voi olla kyse esimerkiksi raiskauksen yrityksestä. Lapset ja nuoret saattavat hyväksyä fyysiseksi väkivallaksi luettavan ahdistelun ja koskettelun osaksi normaalia heidän ikäistensä kanssakäymistä. (Aaltonen 2012, 92–93.)

Vuosittain Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteutettavasta Kouluterveyskyselyn vuoden 2011 tuloksista selviää esimerkiksi niiden nuorten määrä, jotka ovat kokeneet koulussa fyysisen väkivallan uhkaa. Vuonna 2011 8. ja 9. luokan oppilaista fyysisen väkivallan uhkaa on kokenut 19,5 prosenttia kyselyyn vastanneista. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista uhkaa fyysisestä väkivallasta koki 14,9 % tuona vuonna. Fyysisen väkivallan uhkaa ammattikoulun 1. ja 2. vuoden opiskelijoista koki vuonna 2011 peräti 20,7 % vastanneista. (Kouluterveyskysely 2011.)

Vakavaa fyysistä väkivaltaa on vain harvoin ilman todella vakavaa henkistä väkivaltaa. Tätä kautta fyysisellä ja henkisellä väkivallalla on hyvin tiivis yhteys toisiinsa. (Säävälä, Nyqvist & Salonen 2006, 17.)

3.3 Henkinen väkivalta

Henkisestä väkivallasta, josta käytetään joissain lähteissä nimitystä psyykinen väkivalta, olemme päätyneet tässä työssä käyttämään nimitystä henkinen väkivalta. Henkinen väkivalta käsittää useita erilaisia emotionaalisen kaltoinkohtelun muotoja. Tällaisia esimerkiksi halventaminen, huutaminen, hyljeksiminen, nimitely ja nöyryyttäminen (Lepistö 2010, 25).

Henkinen väkivalta, kuten muutkin väkivallan muodot, voidaan jakaa sekä aktiiviseen että passiiviseen väkivaltaan. Aktiivinen henkinen väkivalta tarkoittaa esimerkiksi kaltoinkohtelua, nöyryyttämistä ja pelottelua. Henkisen väkivallan passiivisia ilmenemismuotoja ovat muun muassa huomiotta jättäminen ja mitätöinti. (Paavilainen & Pösö 2003, 16.)

Yksi henkisen väkivallan muodoista nimittely on nuorten keskuudessa yleinen ilmiö. Nimittely ei ole harmitonta, vaan se kohdistuu useissa tapauksissa nuoreen, joka jollain tavoin poikkeaa valtavirrassa. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevat muita nuoria enemmän nimittelyä. Nuoren nimitellessä ikätoveriaan ei nähdä useinkaan väkivaltana, jota se kuitenkin on. (Aaltonen 2012, 91.)

Henkinen väkivalta ilmenee myös niin, että väkivallan tekijä kieltää teon ja syyttää uhria väkivallan teosta. Väkivallan tekijä saattaa vakuutella uhrille, ettei kukaan rakasta uhria. Mahdollista on myös tehdä väkivallan uhri naurunalaiseksi tai muuten pilkata häntä tilanteessa, jossa on myös muita ihmisiä paikalla. (Säävälä, Pohjoisvirta, Keinänen & Salonen 2006, 182.)

3.4 Hengellinen väkivalta

Hengellinen väkivalta on yksi väkivallan muodoista, joka usein luetaan kuuluvan osaksi henkistä väkivaltaa. Tässä esityksessä kerromme siitä omana muotonaan, sillä pahimmillaan hengellinen väkivalta jättää uhriinsa syvän jäljen. Hengellinen väkivalta on uhrin hengellisiin asioihin kajoamista, esimerkiksi painostamista uskosta luopumiseen tai sen vastaanottamiseen, se voi olla myös manipulointia, jossa hengellisillä syillä perustellaan asioita. (Villa 2013, 13.)

Hengellinen väkivalta on sitä, ettei anna toisen ihmisen uskoa niin kuin itse haluaa, vaan pakottaa hengellisen väkivallan uhrin ottamaan tahtomattaan väkivallan tekijän uskon itselleen. Tosin se mikä on hengellistä väkivaltaa, on hyvin riippuvainen väkivallan uhrin omasta kokemuksesta. Hengellisen väkivallan tunnusmerkkejä on, että siihen liittyy jonkinlaista hengellisen vallan tai pakotteen käyttöä. (Villa 2013, 13- 14.)

Yksi määritelmä hengellisestä väkivallasta on Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon piispainkokouksen työryhmän tekemä. Tämä työryhmä linjasi, että hengellinen väkivalta tuottaa joko fyysistä, henkistä tai henkistä vahinkoa uhrille. Sama työryhmä myös nosti esiin sen, että henkisen väkivallan uhrin tahtoa ei kuulla, eikä hänelle anneta mahdollisuutta vaikuttaa omiin hengellisiin asioihinsa. (Villa 2013, 14.)

Hengellisessä väkivallassa uskonto voi olla suora tai välillinen syy väkivaltaan tai se voi olla myös väkivallan käyttäjän väline, jolla vaikuttaa uhuriin. Uskonnolla myös pelotellaan, erityisesti lapsia. Lasten uskonnollinen ajattelu ei ole vielä kehittynyt samalle tasolle kuin aikuisten, joten he ovat hyvin herkkiä hengelliselle väkivallalle. (Villa 2013, 15.)

3.5 Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalinen väkivalta, josta käytetään myös nimitystä riisto, tapahtuu aktiivisessa muodossa esimerkiksi sukupuolielinten pahoinpitelynä, pakotettuna yhdyntänä, pakottamisena seksuaaliobjektiksi ja pakottamisena prostituutioon. Passiivinen seksuaaliväkivalta tarkoittaa muun muassa viettelemistä seksuaaliseen toimintaan ja myös erilaisten seksuaalisten ärsykkeiden tarjoamista. (Paavilainen & Pösö 2003, 16.)

Seksuaalista väkivaltaa on myös ne tapaukset, joissa väkivallan uhri pakotetaan koskettelemaan tahtomattaan joko omia tai jonkun toisen ihmisen sukupuolieliimiä tai muita intiimejä kehonosia. Tähän väkivallan muotoon lasketaan myös kuuluvaksi se, että uhri pakotetaan seuraamaan muiden ihmisten seksuaalista kanssakäymistä. Mikäli uhri on alaikäinen, niin silloin kyseessä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. (Aaltonen 2012, 157.)

Lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan yksi yhteinen tekijä lähes kaikissa tapauksissa on se, että tekijä on uhrille hyvin läheinen ihminen. Uhri on kiintynyt ja luottanut tekijään, hyväksikäyttäjään. Lapsiin kohdistuvassa seksuaalisessa väkivallassa yleisintä on se, että uhri on tyttö ja tekijä mies. Hyväksikäyttäjä on yleensä uhrin isä, isä-puoli, veli tai joku muu perheessä asuva miespuolinen henkilö. (Laitinen 2004, 94.)

3.6 Muita väkivallan muotoja

Yksi monista väkivallan muodoista on taloudellinen väkivalta. Taloudellisen väkivallan aktiivisia muotoja ovat ainakin rahan kiristys ja asunnon väärinkäyttö. Passiivisessa muodossa taloudellinen väkivalta tarkoittaa parhaiten taloudellisessa mielessä toisen ihmisen heitteillejättäminen. (Paavilainen & Pösö 2003, 16.)

Väkivalta on paitsi osa ihmisten jokapäiväistä elämää niin se on sitä myös taiteessa. Taide muodoista esimerkiksi elokuvissa on ollut väkivaltaa niin kauan, kuin on ollut elokuvia. Elokuvissa naiset ovat olleet miehiä enemmän sekä väkivallan tekijöinä että myös sen kohteina. Naiset ovat elokuvien mukaan parempia tekemään erilaisia ihmissuhdetempuja. (Bacon 2010, 10, 21.) Violence in Film and Television kirjassa kerrotaan, ettei väkivalta ole elokuvien uusiin lajityyppeihin. Väkivalta lajityyppinä on tullut elokuvaan vasta 1930-luvulla, mutta nousi ”suosioon” vasta 1960-luvulla. Väkivallan lajityypin on nostanut esille muun muassa Sylvester Stallone ja Arnold Schwarzenegger. (Prince 2002, 21–22.)

4 NUOREN KEHITYS

Yleisesti tunnetun teorian koko ihmisen elämänkaaresta on luonut tanskalais-saksalais-amerikkalainen psykologi ja terapeutti Erik Homburger Erikson. Lap-psykoanalyysin uranuurtaja Eriksonin mukaan kullakin kahdeksasta elämänvaiheesta on omat kriisinsä, joista ihmisen on selvitettävä. Hyvän lähtökohdan seuraavalle elämänvaiheelle antaa positiivisen kriisin selvittäminen. Mikäli kehitysvaiheessa jää useita kriisejä selvittämättä, niin ne heijastuvat tuleviin elämänvaiheisiin. Nuoruusiässä luodaan pohjaa aikuisuuteen ja siihen heijastuvat aikaisempien kriisien kokemukset. Erikson kertoo, että nuoruudessa ihminen pohtii, että kuka hän oikeasti on ja samaan vaiheeseen kuuluvat myös useat muutokset elämässä, kuten fyysinen kehitys, opiskelupaikan valinta ja ystävyys-suhteiden vakiintuminen (Vilkko-Riihelä 1999, 194, 199, 254–256, 717.)

Erikson lisäksi toinen tunnettu ihmisen kehitystä tutkinut psykologi on sveitsiläinen vuonna 1980 kuollut Jean Piaget. Piaget oli alun perin biologi, joka siirtyi myöhemmin tutkimaan psykologiaa. Kognitiivisen psykologian keskeisiin tutkijoihin kuuluvan Piagetin mukaan ajattelu kehittyy vaiheittain ja jokainen ihminen käy läpi jokaisen kehitysvaiheen samassa järjestyksessä, siirtymäit vain vaihtelevat. Ihmisen sisäiset mallit, skeemat, suuntavat ajattelun kehitystä. Piagetin mukaan ajattelun kehityksen viimeisin viidestä vaiheesta on formalisten operaatioiden vaihe, se sijoittuu alkaa kahdennentoista ikävuoden tienoilla ja kyseisen vaiheen tavoitteet saavutetaan noin 16-vuotiaana. Kyseisessä ajattelun vaiheessa nuori hyväksyy erilaisten totuuksien olemassaolon ja nuori ajttelee asioita entistä enemmän eettisistä näkökulmista. (Vilkko-Riihelä 1999, 198, 209, 215.)

Psykologi Tony Dunderfelt määrittelee nuoruuden ajanjaksona kestävän ikävuoden 12–20. Hän jakaa nuoruuden vielä kolmeen jaksoon. Näistä ensimmäinen jakso on 12–15 vuotiaana oleva nuoruusiän varhaisvaihe, toinen on nuoruusiän keskivaihe, joka sijoittuu ikävuosiin 15–18 ja kolmas jakso on nuoruusiän loppuvaihe ja se on 18–20 vuotiaana. (Dunderfelt 2011, 84–85.) Tässä työssä keskitymme kahteen ensin mainittuun jaksoon.

Nuoruusiän alkua määrittelevät biologinen kasvu ja kehitys. Nuoruusiän kehitystä ohjaavat biologiset, psykologiset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät. Nämä eri tekijät ovat monipuolisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Nuoruusiän loppumiseksi voidaan määritellä hetki, jolloin nuori on fyysisesti saavuttanut kypsyyden, jolloin lainsäädännön ikärajat ja kulttuuriset toimintaa rajoittavat asiat poistuvat. (Kuoppala 1995, 162–163.)

Nuoruudessa fyysiset muutokset tapahtuvat nopeasti. Nuoren ei tarvitse itse nähdä paljoakaan vaivaa näiden muutosten toteutumiseen. Nuori tarvitsee kuitenkin tukea sekä monipuolisesti neuvoja näiden muutosten takia. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 57.)

Nuoruutta elävä ihminen on hyvin kiinnostunut itsestään ja ulkonäöstään, johon hän on usein hyvin tyytymätön. Nuori kokee vastenmieliseksi. Nuori elää uskoksessa, että muut nuoret näkevät hänet rumana. Fyysiset muutokset tapahtuvat nuoruudessa hyvin nopeasti. Nuorella on vaikea tehtävä, kun hänen tulee psyykkisesti käsitellä kaikki fyysiset muutokset. (Kinnunen 1999, 27–28.)

Nuoruudessa minäkuva on suuressa murroksessa. Minäkuvaan vaikuttaa tuossa elämän vaiheessa paljon se, mitä nuori kokee muiden ihmisten ajattelevan hänestä. Nuoren minäkuvan rakentumisessa on tärkeää, että hän pystyy erottautumaan vanhemmastaan. Erityisen tärkeää nuoren itsenäistyminen on tapuksissa, kun vanhempi voi huonosti. Nuoruudessaan ihminen on hyvin arka itsestään, eikä hän voi sietää epäonnistumisia. Nuoruudessa häilyvä minäkuva tekee nuoren elämästä hyvin tukalan, nuoren elämä on joskus hyvin pienestä kiinni. (Kinnunen 1999, 33- 38.)

Nuoruudessa eletään kiihkeästi kiinni hetkessä. Nuorilla on suuri huoli siitä, mitä muut ihmiset ajattelevat itsestä. Jotkut nuorista jäävät pitkäksi aikaa pohtimaan ikäkavereiden kommentteja. Nuoruudessa ihminen on vielä monin tavoin riippuvainen vanhemmistaan, vaikka jo halusikin olla täysin itsenäinen. Tämä ristiriita aiheuttaa eittämättä yhteentörmäyksiä. (Sinkkonen 2010, 17–18.)

Nuoruudessa olevan epäsosiaalisen käyttäytymisen syynä on nuoren pyrkimys itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen vanhemmista. Kyseiseen tavoitteeseen pyritään usein liittymällä normaalista poikkeavaan kaveriporukkaan. Mikäli kodissa on esimerkiksi väkivallasta johtuen tulehtunut ilmapiiri, nuori pakenee helpommin mukaan epämääräisiin ryhmiin. Suurin osa nuorista, jotka ajautuvat nuoruudessaan tällaisiin epämääräisiin ryhmiin, irtautuvat niistä hyvin pian. (Pulkinen 1997, 43.)

Nuoruuden kehityksen vaihe näyttäytyy eri tavoin kaikilla nuorilla. Jotkut nuorista näyttävät suuresti käyttäytymisellään omaa kehitysvaihettaan, jotkut nuoret ovat tässä asiassa huomattavasti pidättyväisempiä. Nuorista jotkut voivat tiedostamattaan vältellä kehityshaasteita. Professori Päivi Rantanen(2004) jakaa nuorten erilaiset kehitysreitit viiteen erilaiseen ryhmään. Rantasen mallissa ensimmäinen kehitysreitti on tasainen, toinen reitti on vaihtelevasti kuohuva ja tasainen, kolmantena Rantanen nostaa esiin kovasti kuohuvan, neljäs reitti on kehityksen välttäminen ja viides on hyppy suoraan aikuisuuteen. (Rantanen 2004, 47–48.)

Nuoren psyykkinen kehitys ei kehity suoraviivaisesti, vaan samalla kun nuori kehittyy, hän myös taantuu. Nuoren saavuttaessa jonkun kehitysvaiheen, hän menettää jonkin jo saavutetun toimintakyvyn hetkeksi. Nuoren psyykkinen kehitys kulkee niin sanotusti kaksi askelta eteenpäin ja yhden taaksepäin. Nuoren kehityksessä ominaista on, että erilaiset henkiset toiminnot ja kyvyt kehittyvät eri tahtia. Tärkeää on muistaa, että fyysinen kehitys on tunne-elämää edellä. (Aalberg & Siimes 1999, 60.)

5 RIPPIKOULU

Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului vuoden lopussa 2012 lopussa 4 1464 056 ihmistä, joka on 76,4 % suomalaisista (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2012–2013, 7). Jatkossa käytämme Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta nimitystä kirkko.

Kirkon varoista lapsi- ja nuorisotyöhön käytettiin vuonna 2012 noin 339 miljoonaa euroa. Kirkon nuorisotyössä työskenteli vuoden 2012 tilastojen mukaan 1303 työntekijää. Rippikoulu on yksi kirkon kasvatustyön lippulaivoista. Rippikoulun kävi vuonna 2012 51 905 ihmistä, luvussa on 15-vuotiaana käyneiden lisäksi myös muut kyseisenä vuonna rippikoulun käyneet. (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2012–2013.)

Viime aikoina suosituin rippikoulumuoto on ollut leirimuotoinen rippikoulu. Leirijakson sisältäneen rippikoulun kävi vuonna 2012 yhteensä 41 233 nuorta, joka on 92,1 % kaikista tuon vuoden rippikoululaisista (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2012–2013). Leiririppikoulu on suomalaisen rippikoulun todellinen vahvuus. Rippikoulun käyneet nuoret ovat hyvin tyytyväisiä rippikouluun. (Palmu, Salomäki, Ketola & Niemelä 2012, 152.)

Rippikoulu kuuluu kirkon kasteopetukseen. Tällä hetkellä rippikouluissa käytössä olevan Elämä-usko-rukous-rippikoulusuunnitelman piispainkokous hyväksyi syyskuussa 2011. Suunnitelma otettiin käyttöön saman vuoden lokakuussa. Siinä luodaan puitteet seurakuntien paikallisten rippikoulusuunnitelmien laatimiseksi. Kyseinen suunnitelma on ensisijaisesti laadittu 14–15-vuotiaiden rippikouluja varten, mutta sama suunnitelma soveltuu myös muiden rippikoulujen käyttöön. (Elämä-usko-rukous, Rippikoulusuunnitelma 2011, 2, 5.)

Rippikoulusuunnitelman mukaan rippikoulun kesto on vähintään puoli vuotta. Rippikoulusuunnitelman nimessä on kolme sanaa, Elämä, Usko ja Rukous, nämä sanat tarkoittavat kukin yhtä koria. Rippikoulun kaikessa toiminnassa ovat läsnä elämä, usko ja rukous, ne ovat rippikoulussa sisäkkäin ja rinnakkain mukana. Rippikoululaisten elämäntilanteista nostetaan esimerkkejä kristillisen uskon pohdiskeluun ja uskon todellisuuden rippikoululainen kohtaa rukouksessa. (Elämä-usko-rukous-Rippikoulusuunnitelma 2001, 19, 23–28.)

Nykyisessä rippikoulusuunnitelmassa painotetaan sitä, että rippikoululainen oppii paremmin, jos opetettava asia liittyy jotenkin nuoren elämään. Oppimismotivaatiota rippikoulussa lisää turvallinen ilmapiiri. Opetus on vuorovaikutteista ja käytössä on työskentelytapoja, jotka liittyvät nuorten elämään. (Elämä, usko, rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001, 8, 12.)

Rippikoulussa nuori on irti arjesta ja vanhemmistaan, tämä tilanne antaa parhaimmillaan hyvät olosuhteet myös vaikeiden aiheiden käsittelyyn turvallisessa ympäristössä (Elämä-usko-rukous-Rippikoulusuunnitelma 2001, 13). Pruukin (2008) mukaan yksi asia, jossa nuoren elämässä voi ilmetä ongelmia, on väkivalta. Hän nostaa esiin asioita, jotka vaaditaan nuoren kasvuun tasapainoiseksi aikuiseksi, näitä ovat esimerkiksi rakkaus ja turvallisuus. (Pruuki 2008, 5–6.) Rippikoulu on usein paikka, jossa ilmenee rakkautta ja turvallisuutta, joten se on hyvä paikka käsitellä myös väkivaltaa.

6 TOIMINNALLINEN MENETELMÄ

Ihmiset oppivat toinen toisiltaan ja tekemällä, tätä kutsutaan toiminnalliseksi oppimiseksi. Ihminen kokeilee, tekee ja osallistuu ja tätä kautta oppii uusia asioita. (Räsänen 2008, 289.) Ihminen tarvitsee vain vähän tietoa voidakseen tehdä työtä tai toimiakseen. Tekemisen edetessä, tietomäärän tarve kasvaa ja oppiminen tapahtuu vähitellen. (Salakari 2009, 18.)

Ihmisen oppiminen tapahtuu suurimmalta osalta ilman opiskelua tai opetusta. Oppiminen ei käynnisty, kun opetus alkaa eikä se lopu kun opettaminen loppuu. Oppiminen on jatkuva prosessi. (Pruuki ja Tirri 2004, 37.) Tästä syystä on tärkeää luoda oppimistilanteita, jotka ovat mahdollisimman tarkoituksen mukaisia (Salakari 2009, 18). Oppimistilanteet järjestettäisiin niin, että oppilaat pääsevät osallisiksi keskusteluihin ja oppisivat retorisia taitoja, jotta he oppisivat esittämään näkemyksensä vakuuttavasti. Oppimistilanteiden tulisi olla yhteistoiminnallisia ja oppilaskeskeisiä ja fokuoitua käytännön asioihin ja ongelmiin. (Puolimatka 2002, 71.)

Toiminnallisessa menetelmässä toiminta ei saa olla päämäärätöntä vaan toiminnalla on oltava tarkoitus. Toiminnallisuuden tavoitteet voivat toteutua monipuolisemmin ja syvällisemmin jos menetelmää käytetään suunnitelmallisesti. Toiminnallisen oppimisen tavoitteita auttaa usein, jos oppiminen on sosiaalinen tapahtuma. Menetelmä ohjaa auttamaan muita, mutta jos näin ei tapahdu tulee kasvattajan ohjata toimintaa oikeaan suuntaan. Ongelmat tulisi ratkaista yhteistyöllä. (Räsänen 2008, 299.)

Toiminnallisessa menetelmässä on otettava huomioon myös dialogisuus. Ilman kommunikaatioita, tulkintaa ja ymmärtämistä mahdollista kasvatussuhdetta ei olisi (Värri 2008, 407). Aidon dialogin edellytys on kuulemisessa. Dialogin kannalta on tärkeää, että keskustelun molemmat osapuolet ovat tasa-arvoisessa vuorovaikutussuhteessa. Vuorovaikutuksessa tulee olla tilaa kaikkien osapuolien näkemyksille. Dialogisuus tarkoittaa taitoa ajatella, puhua ja toimia yhteistyössä muiden ihmisten kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2007, 38)

Toiminnallisen oppimisen tulisi sisältää erilaisia aktiiviseen toimintaan perustuvia opetusmenetelmiä, jotka voivat olla mitä tahansa käsitöistä draamalliseen ilmaisuun. Tarkoituksena on, että on mahdollisimman monta erilaista lähestymistapaa, joita yhdistää yksi ajatus: ”toiminta, jossa on runsaasti yhteyksiä oppimistavoitteeseen, tuottaa parhaan oppimistuloksen”. (Räsänen 2008, 299.)

Toiminnallisuus menetelmän tärkein piirre on konkreettisuus. Oppimistilanteissa eletään juuri sitä todellisuutta, johon oppiminen kohdistuu. Oppiminen toiminnallisessa menetelmässä tapahtuu tutustumisen, kokeilemisen, harjoittelemisen ja osallistumisen kautta. Toiminnallisissa oppimistilanteissa on samaan aikaan läsnä toiminnallinen ja älyllinen taso, jonka takia esimerkiksi elämäntaitoja oppii usein parhaiten toimimalla. (Räsänen 2008, 299.)

Toiminnallisuuden konkreettisuus ohittaa muut menetelmät asennekasvatuksessa (Räsänen 2008, 299.). Toiminnan kautta voidaan vaikuttaa asenteeseen. Monille ihmisille toimiminen ja tekeminen ovat luontevampia kuin puhuminen. Asenteeseen vaikuttaminen voidaan toteuttaa esimerkiksi sosiodraaman avulla, jossa henkilö joutuu omaksumaan omalle asenteelleen vastakkaisen roolin. Tätä kautta henkilö saa mahdollisuuden oppia ymmärtämään vastakkaisen asenteen. Tämä vaikuttaa henkilön omaan asennoitumiseen. (Pruuki 1998, 269–270.)

7 RASTIRATA

Rastirata toteutettiin Porin Teljän seurakunnan rippileirillä kesällä 2013 ja rippileirille osallistui 27 rippikoululaista, kuusi isosta, yksi yövalvoja, kesätyöntekijä ja kaksi seurakunnan omaa työntekijää, nuorisotyönohjaaja ja seurakunnan kirkkoherra. Mukana rastirataa toteuttamassa olivat rippileirin isokset.

7.1 Rastiradan suunnittelu

Rastiradan suunnittelu alkoi vuoden 2013 keväällä, jolloin päätimme muuttaa opinnäytetyömme tutkimuksesta produktioksi. Pohdimme aikataulua ja sitä, kuinka nopeasti meidän tulisi olla saanut rastirata valmiiksi, jos pitäisimme rastiradan Kallion seurakunnan rippileirillä, joka oli kesäkuun viimeisellä viikolla. Päätimme kysyä Porin Teljän seurakunnasta, että olisiko mahdollista, josko voisimme tulla toteuttamaan rastiradan heidän leirilleen. Onneksemme he suostuivat pyyntöömme, toinen myös meistä opinnäytetyöntekijöistä oli leirillä työntekijänä. Rastirata tultaisiin toteuttamaan vasta elokuun alussa, mikä antoi meille melkein kaksi kuukautta aikaa rastiradan suunnitteluun.

Rastiradan suunnittelu alkoi ensin yksilötyönä. Tämän jälkeen pidimme aivoriihen, jossa kokosimme yhteen ajatuksia siitä, millaisia rasteja haluamme toteuttaa. Pohdimme pitkään, kuinka monta rastia haluamme toteuttaa ja päädyimme viiteen rastiin. Pyrimme siihen, että rasteilla käsiteltäisiin väkivaltaa mahdollisimman monimuotoisesti ja laaja-alaisesti. Toiveemme olisi myös, että rastin toiminta olisi rippikoululaisille mieluisaa. Tärkeää rastilla toiminnassa olisi se, että rippikoululainen voisi hyödyntää omia tietojaan väkivallasta ja miten väkivaltaan voisi puuttua.

Rastien suunnittelun yhteydessä pohdimme myös millaiset rastit ovat opettavaisia ja ajatuksia herättäviä. Rasteista voisi tehdä todella rankkoja ja rajuja, mutta koimme, että tämä ei palvelisi rastiradan tarkoitusta, joka on saada rippikoululaiset ymmärtämään millaista ja mitä väkivalta oikeasti on. Rastien suunnittelussa nousi myös ajatus siitä, että rastien pitää olla sellaisia, että rippikoululaiset pystyvät samaistumaan tilanteisiin, eivätkä ne saa olla liian teoreettisia tai liian yliammuttuja. Rippikoululaisten tulisi samaistua tilanteisiin, koska tätä kautta heidän on helpompi auttaa ja ymmärtää rastilla olevan ihmisen tilannetta. Rastien tulisi olla sellaisista ongelmista, jotka ovat ”tavallisia” väkivallan tapahtumamuotoja.

Rastiradan suunnittelun osana oli myös se, mitä tapahtuisi ennen ja jälkeen rastiradan suorittamista. Ennen rastirataa käytäisiin rippikouluryhmän kanssa läpi sitä, millaisia rasteja rastiradalla tulisi olemaan ja mahdollisuudesta keskeyttää rastirata, jos rippikoululaisesta siltä tuntuu. Ketään ei myöskään pakoteta osallistumaan rastiradalle. Rastiradan jälkeen koottaisiin rippikouluryhmä yhteen ja keskusteltaisiin siitä, mitä tunteita rastirata herätti ja millaista oli osallistua rastiradalle. Ensin keskustelu suoritettaisiin pienryhmissä, esimerkiksi isosryhmissä ja tämän jälkeen yhdessä ryhmänä.

Rastiradan suunnittelun yhteydessä nousi myös ajatus, että emme halua rastien olevan niin sanottuja ”kylmiä rasteja” eli rastilla ei olisi ryhmää vastassa ketään leirin työntekijöistä, vaan jokaisella rastilla olisi joku leirin työntekijöistä. Tässä tapauksessa työntekijäjoukkoon lasketaan mukaan myös rippileirin isokset. Tästä syystä on hyvin tärkeää keskustella ennen ja jälkeen radan suorittamista yhdessä leirin työntekijöiden kanssa siitä, miltä tällainen rastirata tuntuu ja millaisia ajatuksia rastirata herättää. Myöskään ketään työntekijöistä ei saa pakottaa osallistumaan radalle, jos kyseinen henkilö ei halua.

Suunnittelumme aikana ajatus, että radalta saa jäädä pois tai sen saa keskeyttää, on ollut olennainen. Keväällä saimme opinnäytetyöseminaarissa palautetta opinnäytetyömme eettisyydestä ja rataa suunniteltaessa pidimme mielessämme eettisyyden entistäkin paremmin. Mielestämme suurimman eettisen kysymyksen äärellä olemme, jos pakottaisimme henkilöitä osallistumaan rastiradalle. Eettisyyden miettiminen rastiradan suunnitteluvaiheessa oli tärkeää, koska haluamme luoda rastiradan, jota voidaan toteuttaa tulevaisuudessakin. Myös se, että kun toteutamme rastiradan haluamme, rippikoululaisille jää mahdollisimman positiivinen kuva radasta, eikä niin, että he joutuvat keskeyttämään radan ja saavat itselleen pahaa mieltä.

Suunniteltaessa rastirataa pohdimme ajankäyttöä ja kauanko rastiradan toteuttamiseen menisi aikaa. Päätimme, että jokaisen rastin toteutukseen aikaa olisi 10 minuuttia, eli itse rastien suorittamiseen menisi viidellä rastilla jokaiselta ryhmältä noin 50 minuuttia. Rastiradan alkuun ennen radalle menoa varattaisiin aikaa noin 30 minuuttia, jotta ehdittäisiin selittää kaikki asiat rauhassa ja rippikoululaiset saisivat kysyä, jos heillä on jotain kysyttävää. Rastiradan jälkeiselle keskustelulle varattaisiin aikaa noin 30 minuuttia, riippuen tietysti rippikouluryhmän keskusteluaktiivisuudesta.

Osa suunnitteluumme oli miksi haluamme toteuttaa tämän juuri rippikouluun ja nuorisotyönpiiriin. Nuorisotyöntekijän on tärkeää osata auttaa ja ymmärtää väkivaltaa ja väkivallan uhreja. Jokainen nuorisotyönohjaaja kohtaa varmasti jossain vaiheessa omaa uraansa nuoren, joka on kokenut väkivaltaa. Nuorisotyöntekijän on siis tärkeä olla valmistunut tähän. Nuorisotyöntekijä voi hyödyntää rastirataa omassa työssään työkaluna puhua väkivallasta. Väkivalta on iso asia, jota nuorisotyöntekijän voi olla vaikea ottaa puheeksi ja rastirata vastaa tähän tarpeeseen. Rastirata on helppo ja turvallinen tapa käsitellä väkivaltaa, koska nuorisotyöntekijä saa itse vaikuttaa siihen, millaisia väkivallan muotoja käsitellään ja miten väkivaltaa käsitellään.

7.2 Rastiradan toteutus

Rastirata toteutettiin elokuun alussa 2013 Porin Teljän seurakunnan rippileirillä. Rastiradasta oli etukäteen sovittu leirin työntekijöiden kanssa ja saimme vapaat kädet rastiradan toteutuksessa. Rastiradalle osallistui kaikki leirin isokset, joille kerrottiin rastiradasta palaverissa. Rastit esiteltiin heille ja he saivat itse valita mitä rastia haluaisivat olla mukana toteuttamassa. Isosille kerrottiin myös, että heidän ei ole pakko osallistua rastiradan toteutukseen, jos he eivät halua, mutta asiasta tulisi ilmoittaa leirinohjaajille. Rastiradan jälkeen iltapalaverissa järjestettiin isosille mahdollisuus puhua rastiradasta leirin muiden työntekijöiden kanssa ja antaa rastiradasta ja omasta rastistaan palautetta.

Rastirata toteutettiin sunnuntai-iltana päivän viimeisenä oppikokonaisuutena. Rippikoulu ryhmä jaettiin jo aiemmin käytössä olleisiin pienryhmiin, jossa he lähtivät radalle. Ennen radalle lähtöä, rippikoululaisille kerrottiin rastiradasta ja sen sisällöstä. Jokaisesta rastista kerrottiin etukäteen jotain, jotta rippikoululaiset osaisivat varautua siihen, mitä he tulisivat kohtaamaan rastiradalla.

Alussa kerrottiin myös, että jos rippikoululainen missään rastiradan vaiheessa haluaisi keskeyttää rastiradan, se on mahdollista. Rippikoululaisen joka keskeyttää on myös mahdollista päästä keskustelemaan jonkun leirinohjaajana kanssa, jos haluaa. Rippikoululaisille kerrotaan myös, että he pääsevät rastiradan jälkeen puhumaan ryhmässä siitä, mitä tunteita ja ajatuksia rastirata herätti heissä ja heiltä kerätään palautetta rastiradasta. Rasteille on varattu aikaa jokaiselle kymmenen minuuttia ja siirtymiseen varattu aikaa viisi minuuttia. Tämä kerrottiin rippikoululaisille ja heille sanottiin, että tässä ajassa heidän tulee suorittaa rasti. Tämän jälkeen rippikoululaiset lähetettiin rastiradalle. Kun rippikoululaiset ovat rastiradalla, olivat leirin ohjaajat ennalta sovitussa tilassa, jotta he voivat vastaanottaa mahdolliset keskeyttäjät ja tarjota heille keskustelua.

Rastiradan suorittamisen jälkeen kokoontuivat kaikki rippikoululaiset, isokset ja leirin ohjaajat yhteen, jossa tapahtui rastiradan purkukeskustelu ja palautteen kerääminen. Rippikoululaiset pysyivät samoissa ryhmissä, joissa olivat olleet suorittamassa rastirataa ja saivat nyt mahdollisuuden isosen johdolla keskustella siitä, mitä tunteita ja ajatuksia rastirata heissä herätti. Tähän keskusteluun meni aikaa noin viisitoista minuuttia ja jokainen ryhmä sai keskusteltua ja jokainen ryhmäläinen sai kerrottua omat tuntemuksensa ja ajatuksensa muille ryhmän jäsenille.

Pienryhmäkeskustelun jälkeen saivat ryhmät kertoa omia ajatuksiaan ja tunteitaan muille leiriläisille. Koko ryhmän keskusteluun tuotiin esille ajatuksia, esimerkiksi rastiradan keskeyttämisestä. Osa rippikoululaisista sanoi, että he pitivät koko rastiradan aikana mahdollisuuden keskeyttää rastiradan jos heistä siltä tuntui. Keskusteluissa nousi tunnepuolelta esille esimerkiksi herääminen siihen, miten väkivalta vaikuttaa ja millaista väkivalta voi olla. Väkivalta ei vastannut nuorten oletuksia ja pienet asiat (töniminen, tuuppiminen ja haukkuminen) ovat väkivaltaa. Yhteiseen keskusteluun jälkeen rippikoulu ryhmältä kerättiin palautetta.

Rippikoulun isosten kanssa käytiin illalla yhteinen keskustelu siitä, miten heidän osaltaan rastirata meni ja miten he kokivat rastiradan. Isokset puhuivat siitä, miten heidän rastinsa oli mennyt ja miten rippikoululaiset reagoivat ja toimivat rastiradalla. Eniten ajatuksia nousi isosilta, jotka olivat olleet mukana perheriita- ja poikaystävä lyö – rasteilla. Isokset jakoivat kehuja rasteilla työskennelleille rippikoululaisille. Rippikoululaiset olivat kaikki aktiivisia toimijoita ja pyrkivät keksimään molemmilla rasteilla oleviin ongelmiin hyviä ja toimivia ratkaisuja.

7.3 Rastiradan palaute

Rastiradasta kerättiin kirjallista palautetta palautelomakkeen (LIITE 1) avulla. Palautekyselyyn vastasi 27 rippikoululaista, joista kaksi palautelomaketta jätettiin hyödyntämättä, koska niiden vastaukset olivat viivoja ja sotkuja. Nämä palaukkeet, jotka hylkäsimme, saivat meidät pohtimaan, miksi he eivät ole halunneet vastata asiallisesti kyselyymme. Vaihtoehtoja on monia, heitä ei ole huvittanut, he eivät kokeneet palaukkeenannon olevan hyödyllistä tai heillä on oma-kohtaisia kokemuksia, jotka aiheuttavat vastaamiseen hankaluuden.

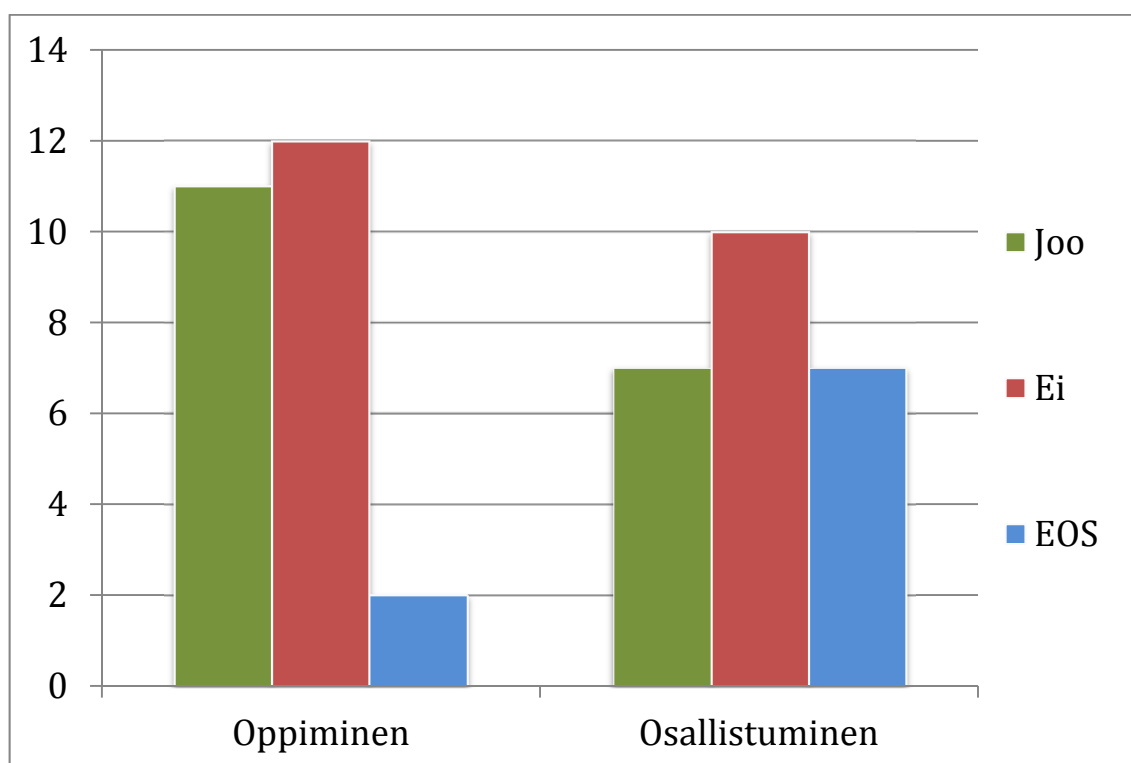
Palaukkeiden perusteella olemme tehneet muutoksia rasteihin. Muutokset rasteihin on kirjoitettu kursorilla, jotta ne muutokset olisivat näkyvämpiä. Isosilta ja ohjaajilta saadut palaukkeet on pyritty ottamaan myös huomioon, kun olemme lähteneet muokkaamaan rasteihin.

Palaukkeissa kysyttiin rippikoululaisilta mielipidettä rastiradasta, kertomaan mikä oli heidän mielestään paras ja huonoin rasti, mitä he muuttaisivat rastiradalta, oppivatko he jotain uutta ja osallistuisivatko he rastiradalle uudestaan. Lomakkeiden perusteella rastiradalle tehtiin muutoksia rasteihin. Seuraavalla sivulla olevassa kuvassa on oppivatko rippikoululaiset mitään uutta ja osallistuisivatko he rastiradalle uudestaan.

Kuvio 1 vasemman puoleisista kolmesta palkeista voidaan tulkita rippikoululaisten oppimista. Vihreä palkki kuvaa rippikoululaisia, jotka oppivat rastiradalla jotain uutta, punainen palkki kuvaa rippikoululaisia, jotka eivät oppineet uutta ja sininen palkki rippikoululaisia, jotka eivät osanneet sanoa, olivatko oppineet uutta. Rippikoululaisista 11 oppi uutta, 12 ei oppinut ja 2 ei osannut sanoa oppimisestaan. Rastiradan tarkoituksena oli saada rippikoululaiset miettimään väkivaltaa, joten uuden oppiminen on rastiradan iso positiivisuus.

Kuvion 1 oikean puoleiset palkit kuvaavat rippikoululaisten halua osallistua rastiradalle mahdollisesti uudestaan. Rippikoululaisista 7 (vihreä palkki) voisi osallistua rastiradalle uudestaan, 10 (punainen palkki) ei osallistuisi uudestaan ja 7 (sininen palkki) ei osannut sanoa osallistuisiko uudestaan. Palautteisiin rippikoululaisista ketkä eivät osallistuisi uudestaan, perustelivat vastauksensa, vastauksien jäljessä oleva PL tarkoittaa palautelomaketta ja numero palautelomakkeen numero: ”ehkä tää oli enemmän tällänen kertakäyttöinen juttu...” (PL 6 2013) ”jos pitää tehdä aina samat rastit niin en mä sitten tulisi kyllä uudestaan” (PL 19 2013).

Rippikoululaisista, jotka eivät osanneet sanoa osallistuisivatko uudestaan, perustelivat vastauksiaan seuraavasti: ”Osallistuisin rastiradalle uudestaan, jos rastirataa muutettaisiin jotenkin, siitä pitäisi tehdä jännittävämpi!” (PL 2 2013), ”Osallistuisin ehkä, jos saisitte rastiradalle jotain YLLÄTTÄVÄÄ!!!!!!” (PL 24 2013) ja ”haluaisin osallistua rastiradalle uudestaan jos olisi enemmän toiminnallisia rasteja, mä haluan TEHDÄ enemmän!” (PL 12 2013)

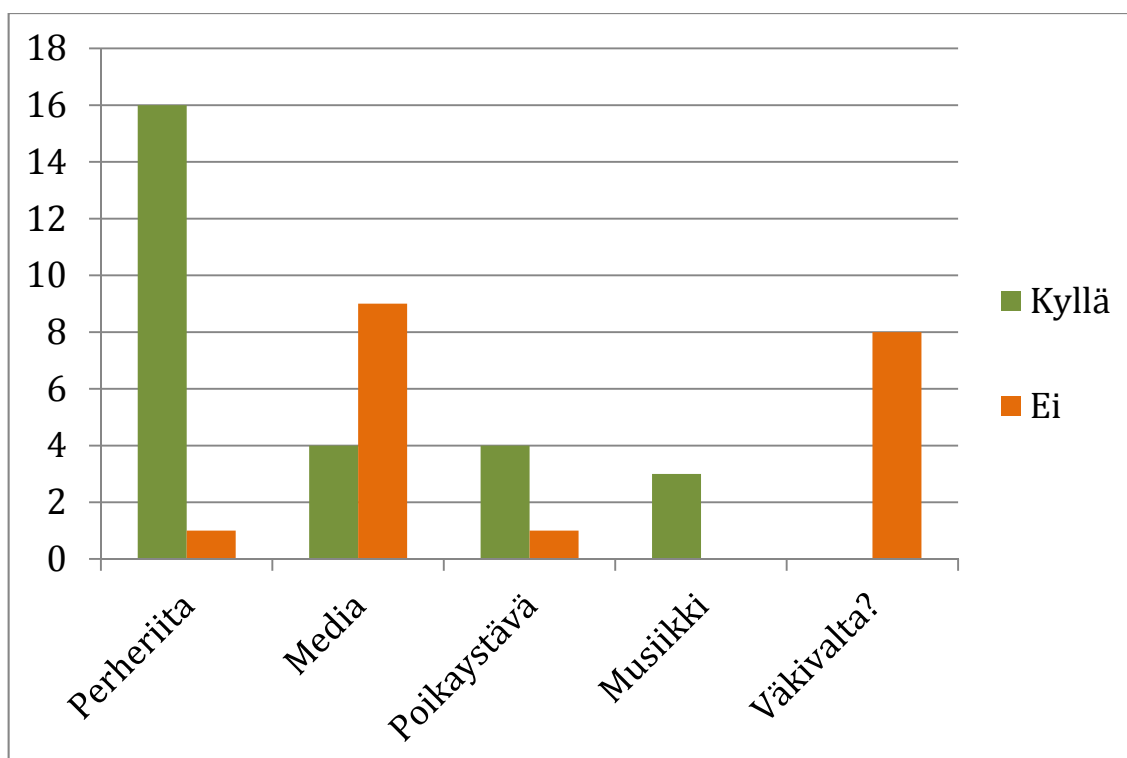

KUVIO 1. Rippikoululaisten uuden oppiminen ja osallistuminen uudestaan (EOS= en osaa sanoa).

Mielestämme on mukavaa, että nuoret halusivat osallistua rastiradalle uudestaan ja on tärkeää jos rippikoululaiset osallistuvat uudestaan, että rata olisi heille erilainen ja saisivat uusia kosketuspintoja väkivaltaan. Mietimme paljon sitä, miten rastiradasta saisi mielenkiintoisemman tai yllättävän, mutta nämä kysymykset ovat yksilöstä riippuvaisia. Rastiradan tarkoitus on olla ajatuksia herättävä ja rastiradan mielenkiintoon vaikuttaa varmasti ihmisen ikä ja heidän aikaisemmat kokemukset väkivallasta.

Kuviossa 2 on laitettu jokaisen rastin saama ”paras rasti”-merkintä vihreään palkkiin ja ”huonoin rasti”-merkintä oranssiin palkkiin. Palkeista voidaan tulkita, että perheriita-rasti oli rippikoululaisten mielestä ”paras rasti”. Rasti sai 16 ”paras rasti” -merkintää ja yhden ”huonoin rasti” arvion. Media-rasti sai neljä ”paras rasti” -merkintää ja yhdeksän ”huonoin rasti”-merkintää. Media-rasti ja poikaystävä lyö -rasti jakoivat mielipiteitä. Poikaystävä lyö -rasti sai neljä ”paras rasti”-merkintää ja yhden ”huonoin rasti” -merkinnän. Musiikki-rasti oli ainut, joka ei saanut ”huonoin rasti” -merkintää ja sai kolme ”paras rasti” -merkintää. Väkivalta? -rasti oli selkeästi rippikoululaisten mielestä huonoin rasti, koska se ei saanut yhtään ”paras rasti” -merkintää vaan pelkästään ”huonoin rasti” -merkintöjä. Viimeksi mainittuja oli kahdeksan.

Rippikoululaisista osa ei ollut merkinnyt huonointa rastia ollenkaan, ja tästä johtuen ”huonolla rastilla” oli vähemmän vastauksia kuin ”parhaalla rastilla”. ”Parhaalla rastilla” taas oli enemmän vastauksia kuin rippikoululaisia vastasi, koska osa rippikoululaisista oli merkinnyt kaksi rastia ”parhaaksi rastiksi” ja osa oli jättänyt vastaamatta kokonaan tähän kohtaan. Rippikoululaisten perusteluja, miksi he ovat valinneet jonkun rastin parhaaksi tai huonoimmaksi, löytyy rastin omasta alaluvusta. Kaikista rasteista ei ollut kirjoitettu perusteluja tai perustelut olivat pelkästään positiivisia tai negatiivisia.

KUVIO 2. Rippikoululaisten rastien suosio

Seuraaviin alalukuihin on kirjoitettu jokaisen rastin saamaa palautetta. Osalta rasteilta on luotu kirjallinen tuotos, jota on analysoitu osana rastia. Huomioitavaa on, että olemme nostaneet esille vain osan palautteista. Niissä on olennaisia kommentteja, jotka toistuvasta muissa palautteissa. Samojen palautteiden toistaminen ei tuo rastien analysointiin mitään uutta.

7.3.1 Väkivalta?

Rasti sai pelkästään ”huonoin rasti” -merkintöjä. Rippikoululaisilta saadusta palautteesta nousi esille seuraavia ajatuksia: ”salikirjoitus rastista puuttuu vielä jotakin” (PL 3 2013), ”se missä piti kirjoittaa isoille lapuille, koska samat asiat kaikille!” (PL 1 2013). Rastilla olleista kolmesta lapusta nousi esille jokaisen kysymyksen alla hyvin samanlaisia asioita. Rastille oli laitettu kysymyksiä: ”Mitä väkivalta on?”, ”Millaisia muotoja väkivallalla on?” ja ”Miten väkivaltaa tapahtuu?”.

Ensimmäiseen kysymykseen oli vastattu esimerkiksi tönimistä, hakkaamista ja pahan puhuminen. (Väkivalta? 1 2013) Toiseen kysymykseen oli vastattu fyysinen väkivalta, henkinen väkivalta ja seksuaalinen väkivalta. (Väkivalta? 2 2013). Kolmanteen kysymykseen oli vastattu samalla lailla kuin ensimmäiseen kysymykseen. Missään lapussa ei ollut kymmentä sanaa enempää asioita mainittuna, joten joko rippikoululaiset eivät halunneet vastata kysymyksiin tai he eivät tunne väkivaltaa ja sen termejä.

Koimme rastin olevan tärkeä, koska siinä tuotiin esille rippikoululaisten tietämys väkivallasta. Ajatuksemme oli, että rastille rippikoululaisia heräteltäisiin siihen, että pienet asiat heidän ympärillään ovat väkivaltaa. Rastin ajatus on mielestämme hyvä ja halusimme pitää sen osana rastirataa, mutta pohdimme missä rasti palvelisi rippikoululaisia parhaiten.

Mietimme pitkään rastille oikeaa paikkaa. Pohdimme olisiko sen paikka aloituksessa, rastiradalla muokattuna vai osana lopetusta. Totesimme, että lopetuksessa on jo niin paljon tehtävää, että emme voi laittaa sitä osaksi lopetusta. Myös se, että miten kyseinen rasti palvelisi nimenomaan lopetusta, oli osana pohdintaamme. Tulimme lopputulokseen, että rasti tulee olemaan osa joko rastirataa tai aloitusta. Rupesimme miettimään, miten rasti saataisiin paremmin osaksi rastirataa.

Tutkimme palautteita ja huomasimme yhden palautelomakkeen, jossa lukee: ”Olisiko parempi jos tää (Väkivalta?) olisi alituksessa ku se oli vähän hassu” (PL 3, 2013). Aloimme miettiä, olisiko mahdollista siirtää ja muokata rasti osaksi aloitusta. Päädyimme muokkaamaan rastista aloituksen tehtävän. Loppujen lopuksi muokkaus oli helppo ja yksinkertainen tehdä, ja mielestämme rasti on parempi aloituksen tehtävän kuin itse rastina.

Alkuperäinen rasti:

RASTI "VÄKIVALTA?"

Rastilla on iso lappu missä lukee kysymys mitä väkivalta on. Rippikoululaisten tehtävänä olisi kirjoittaa lapulle, mitä heidän mielestään väkivalta on. Rastilla on apulappuja missä lukee erilaisia väkivallan muotoja (henkinen väkivalta yms.), miten väkivaltaa tapahtuu (esim. töniminen, haukkuminen). Rastin tarkoituksena on herättää nuoret ymmärtämään, että väkivallalla on paljon erilaisia toteutumismuotoja. Nuori ei välttämättä aina ymmärrä, että esim. töniminen on väkivaltaa eikä sitä tulisi suvaita.

Muokattu uusi rasti:

Alun tehtävä on seuraavanlainen:

- *Aluksi taululle tai eri fläppipapereille kirjoitetaan kolme kysymystä: Mitä sanasta väkivalta tulee mieleen? Mitä on väkivalta? Millaisia muotoja väkivallalla on? Viimeisestä kysymyksestä on tärkeä antaa esimerkkejä. Esimerkkeinä voi olla lyöminen, toisen potkiminen ja henkinen väkivalta.*
- *Ryhmät saavat aluksi keskustella omassa ryhmässään mitä heille tulee näistä kysymyksistä mieleen. Aikaa tähän ei tarvitse antaa paljoa, pari minuuttia riittää hyvin.*
- *Keskustelun jälkeen jokainen ryhmä saa vuorotellen kirjoittaa yhden asian valitsemaansa kohtaan.*
- *Kun kaikki ryhmät ovat kirjoittaneet kaiken mitä heille tulee mieleen, saavat ryhmät aloittaa rastiradan*

7.3.2 Musiikki-rasti

Musiikki-rasti, ei saanut yhtään huonoin rasti ääntä. Kahdessa paperissa kuitenkin luki, että he muuttaisivat tai ottaisivat rastin pois kokonaan. Toiset sanoivat rastin olleen paras, koska siinä oli helppo olla, toteutustapa oli heidän mielestään mielenkiintoinen ja erilaisin. Musiikki-rastilla, ollutta työskentelyä muokattiin. Rastin yhteyteen ehdotettiin otettavan myös kappaleen sanat, koska tä-

män uskottiin auttavan rippikoululaisia ymmärtämään kappaleen sanoja helpommin.

Rastilta olleista kysymyksistä rippikoululaisten vastaukset vaihtelivat paljon. Ensimmäiseen kysymykseen mistä laulu kertoo, tuli erilaisia vastauksia. Kolmeen paperiin oli kirjoitettu laulun kertovan väkivallasta (Musiikki 3, 4 & 5 2013). Yhteen papereista (Musiikki 1 2013) oli kirjoitettu laulun kertovan väkivallasta ja tarkennettu väkivallan muodon olevan kiusaaminen. Viimeisenä lukemaamme paperiin, (Musiikki 2 2013) oli kirjoitettu laulun kertovat fyysisestä väkivallasta, esimerkiksi lyömisestä.

Kaikkiin papereihin oli vastattu kysymykseen millaista väkivaltaa kappaleessa esiintyy, lyömistä. Yhteen paperiin (Musiikki 1 2013) oli tarkennettu lyömisen olevan fyysistä väkivaltaa. Kappaleen herättämät ajatukset olivat erilaisia ”aika hirveetä” (Musiikki 4 2013), ”katuu omaa lyömistä tai kiusaamista” (Musiikki 5 2013), ”pitäisi puuttua” (Musiikki 3 2013), ”siellä on hiljaisia hyväksyjä” (Musiikki 1 2013) ja ”pelko, voima = valta” (Musiikki 2 2013). Mielestämme rippikoululaisille heräämistä ajatuksista mielenkiintoisin on viimeinen ”pelko, voima = valta”, koska usein tämä on totta. Muutenkin rippikoululaisille heränneet ajatukset kappaleesta olivat mielenkiintoisia ja niihin olisi ollut mielenkiintoista tutustua enemmän.

Rippikoululaisten papereista nousi yksipuolisesti esille, että kappale on tarkoitettu tai osoitettu kiusatulle ja vierestä kiusaamista seuraavilla henkilöille. Viimeinen kysymys oli: ”mitä voisivat sanoa tai ohjeistaa kiusaamista vierestä seuraaville ihmiselle?”. Neljästä paperista (Musiikki 1, 3, 4 ja 5) sanovat ja ohjeistavat puuttumaan ja kertomaan jollekulle. Yhdessä paperissa (Musiikki 2) esitetään kysymys ”jos olisit itse siinä tilanteessa, olisiko kivaa jos kukaan ei puuttu?”. Tämä kysymys on hyvä, koska siinä joutuu itse miettimään mitä olisi valmis tekemään oman itsensä eteen ja samaan aikaan mitä olisi valmis tekemään toisen ihmisen eteen. Rippikoululaisten sanomiset ja ohjeet vierestä seuraaville olivat mielestämme hyviä ja niiden konkreettisuus oli myös tärkeää. Ne eivät olleet liian vaikeita, ettei kukaan voisi tehdä niitä, vaan ne olivat yksinkertaisia niin, että kaikkien on mahdollista toteuttaa ne.

Papereista nousi hienosti esille rippikoululaisten kyky tunnistaa kappaleesta esille nouseva tarina. Mielestämme rippikoululaiset ylittivät tässä odotuksemme ja heidän vastaukset olivat yllättäviä. Erityisesti pohdintaa aiheutti Musiikki 2 paperi, jossa oli paljon hyviä vastauksia, joita oli selkeästi pohdittu ryhmän kesken. Koemme, että rasti on onnistunut erityisen hyvin tämän ryhmän osalta. Myös muiden ryhmien vastaukset olivat hyviä, mutta koimme Musiikki 2 ansaitsevan huomion osoituksen.

Rasti vastauksien perusteella koimme, että rastilla esitetyt kysymykset olivat hyviä ja selkeitä. Koimme, koska joudumme muokkaamaan rastia, joudumme myös muotoilemaan kysymyksistä yleispätevämpiä. Mielestämme on tärkeää, että pidämme kysymykset helppoina ja selkeinä, jotta niihin on helppo ja selkeä vastata. Tärkeää on myös tehdä kysymyksistä sellaisia, että niihin on mahdollista löytää vastausta valitsemistamme kappaleista.

Tämän rastin perusteella jouduimme tutustumaan tekijänoikeuslakiin. (finlex.fi) Tekijänoikeuslain tutkimisen perusteella päätimme ottaa yhteyttä Rähinä Records -levy-yhtiöön, joka on Timo Pieni Huijauksen levy-yhtiö, ja kysyä heiltä lupaa kappaleen käyttöön opinnäytetyössämme. Odotimme vastausta levy-yhtiöltä aina opinnäytetyömme painoon jättöön saakka, mutta emme saaneet sitä ajoissa. Tästä syystä muokkasimme rastia, jotta emme riko tekijänoikeuksia. Toimme rastiin vaihtoehtoisia kappaleita, joista rastirataa pitävä henkilö saa valita kappaleen, jonka soittaa rastilla. Kuten jo aikaisemmin totesimme, muokkasimme myös rastilla esitettäviä kysymyksiä yleispätevämmäksi.

Alkuperäinen rasti:

RASTI "MUSIIKKIA VÄKIVALLASTA"

Rastilla soitettaan Timo Pieni Huijauksen Jos Te Vaan seisotte vieressä. Rippikoululaisten tehtävänä olisi miettiä mistä laulu kertoo ja millaista väkivaltaa laulusta esiintyy ja kenelle laulu on tarkoitettu/ osoitettu.

Kysymykset rastille:

- Mistä laulu kertoo?
- Millaista väkivaltaa kappaleessa esiintyy?
- Millaisia ajatuksia kappale herättää?
- Kenelle kappale on tarkoitettu tai osoitettu? (Te vaan seisotte vieressä, ketkä seisoo vieressä?)

Rastin lopuksi rippikoululaiset kirjoittavat lapulle mitä voisivat sanoa tai ohjeistetaan kiusaamista vierestä seuraaville ihmisille?

Muokattu uusi rasti:

RASTI "MISTÄ KAPPALEET KERTO VAT?"

Rastilla saat valita seuraavista kappaleista oman suosikkisi ja kyseinen kappale soitettaan rastilla. Esimerkki-kappaleita ovat seuraavat:

- *Timo Pieni Huijaus: Jos te vaan seisotte vieres*
- *PMMP: Joku raja*
- *Tommi Läntinen: Syväälle sydämeen sattuu*
- *Zen Café: Ensimmäinen*
- *Kolmas Nainen: En oo kuullu mitään*

Kappaleen kuuntelua helpottamiseksi, kannattaa tulostaa kappaleen sanat. Näin kappaleeseen on helpompi keskittyä ja seuraaviin kysymyksiin vastaaminen on helpompaa. Kappaleesta kysyttävät kysymykset ovat seuraavia:

- *Mistä kappale mielestäsi kertoo?*

- *Tunnistatko kappaleesta jotain henkilöitä?*
- *Missä roolissa kappaleen laulaja on?*
- *Millaisia ajatuksia kappale herättää sinussa?*

Kun kysymyksiin on vastattu, ryhmäläisten tehtävä on tehdä still-kuva siitä, mistä laulussa on kyse. Still-kuvassa ryhmäläiset muodostavat ryhmäläisistä jonkinlaisen muodostelman, joka kuvastaa laulun sanomaa ja kertoo kuvan katsojalle mistä laulussa kerrotaan.

7.3.3 Uutisotsikot

Media rasti sai ”paras rasti” ja ”huonoin rasti” merkintöjä. Rasti sai palautetta rippikoululaisilta ja muilta työntekijöiltä siitä, että rastin tarkoitus jäi epäselväksi. Palautteista nousi selkeästi rastin epäselkeys esille: ” media rasti (huonoin), koska en ymmärtänyt sitä” (PL 20 2013), ”en oikein ymmärtänyt sitä media rastia” (PL 10 2013) ja ”media rasti pois, koska se oli epäselkeä” (PL 14 2013). Tästä lähdimme pohtimaan, miten saisimme rastin selkeämmäksi ja tuomalla median tuomaa väkivaltaa esille rastiradalla.

Uutisotsikoita, joita rippikoululaisten piti tehdä, oli hyvin erilaisia. ”Väkivalta kuuluu helvettiin.” (Otsikko 1 2013), ”VÄKIVALTA POIS MAAILMASTA!” (Otsikko 2 2013), ”Väkivalta tuhoaa ihmiskunnan!” (Otsikko 3 2013), ”Väkivallan on loputtava!” (Otsikko 4 2013) ja ”V*TTU NYT RIITTI!” (Otsikko 5 2013). Vaikka muutama rippikoululainen sanoi, että tehtävä oli epäselkeä, ovat uutisotsikot hyvin osuneet tehtävänantoon. Kuitenkin kaikista otsikoista puuttuu se, miten väkivalta vaikuttaa muihin ihmisiin. Esille tuodaan se, että väkivalta pitää lopettaa, mutta on unohdettu tehtävänannon toinen uutisotsikossa esiin tuleva aihe.

Otsikot ovat kuitenkin hyvin ajatuksia herättäviä ja rastilla olisi voinut olla hyvä olla mukana uutisartikkeleja väkivaltaan liittyen, jotta rippikoululaisten olisi ollut helpompi luoda uutisotsikko, joka vastaa tehtävänantoa. Uutisartikkelien tuonti rastille on siis tärkeää ja tämä pitää ottaa huomioon, kun suunnittelemme rastille muutoksia. Artikkeleja aiheesta väkivalta löytyy kuitenkin runsaasti.

Samaan aikaan, kun pohdimme tähän rastiin ratkaisua, oli käynnissä Julkkis Big Brother. Ohjelma formaatissa poistettiin kaksi kilpailijaa väkivaltaisen käyttäytymisen johdosta ja Iltalehdessä kirjoitettiin aiheesta hyvä näkökulma kirjoitus. Päätimme hyödyntää tätä näkökulmaa kirjoitusta rastiradassamme. Big Brotherin seuraaminen on nuorten keskuudessa yleensä hyvin suosittua ja nuoret yleisesti tietävät mitä Big Brother – talossa tapahtuu. Tämän takia on myös tärkeää nostaa esille siellä tapahtuvia asioita ja sitä miten ne eroavat ”todellisesta maailmasta”.

Alkuperäinen rasti:

RASTI ”MEDIA JA VÄKIVALTA”

Rastilla on tarkoitus miettiä erilaisia uutisia, mitkä käsittelevät väkivaltaa, esimerkiksi sota, tappelut tai muut samankaltaiset tapahtumat. Rippikoululaisten tehtävänä olisi tehdä uutisotsikko, jossa tuotaisiin esille väkivallan lopettaminen ja se kuinka väkivalta vaikuttaa muihin ihmisiin.

Muokattu uusi rasti:

RASTI ”BIG BROTHER LUO TODELLISUUDEN KUVAA?”

Rastilla luetaan artikkeli Julkkis Big Brotherista 2013. Big Brotherissa talosta poistettiin kaksi henkilöä väkivaltaisen käyttäytymisen takia. Rastilla on tulostettu artikkeli, joka rippikoululaisten tulee lukea ja keskustella miten tilanteisiin olisi pitänyt puuttua aikaisemmin, millaisia seurauksia tilanteista olisi voinut seurata ja jos tilanne olisi tapahtunut oikeassa elämässä miten poliisi reagoi asiaan? Rippikoululaisten tulisi myös keskustella siitä mitä ajatuksia nämä tapaukset herättävät heissä? Onko väkivalta niin tavallista nyky-yhteiskunnassa, että tällainen on ”normaalia”?

*Näkökulma: Väkivalta muuttuu viihteeksi BB-talossa
(Iltalehti lauantai 14.9.2013)*

Vain BB-talossa väkivaltainen käytös on oikeutettua.

Tänä vuonna Suomeen tullut Julkkis Big Brother on surullista katsottavaa ja vielä surullisempaa on seurata siitä virinnyttä keskustelua.

Rokkikukko Andy McCoy tuntuu saavan kiistämättömien musiikillisten saavutustensa takia anteeksi millaisen käytöksen tahansa.

"Ihan oikein Anulle, kun se suttasi Andyn taulun."

Tuntuu, että todellisuus hämärtyy välillä paitsi BB-talossa myös sen katsojilla. Mistä lähtien kepposten tekeminen on oikeuttanut väkivallalla uhkailuun, nyrkin heristämiseen ja tönimiseen? BB-tuotantokin kutsui Andyn tekosia sääntörikkomukseksi ja uhkaavan tilanteen ollessa käynnissä siihen puuttui vain Isoveljeä esittävä ääninauhoite eivätkä oikeat henkilöt.

Nettipoliisi Marko Forssin mukaan tosielämässä Andyn sääntörikkomus on lievä pahoinpitely, kunnianloukkaus ja laiton uhkaus. Tosielämään palauttamista kaipaisivat myös Andyn puolustelijat Ristomatti Ratia mukaan lukien. Tosielämässä ja tavallisten ihmisten keskuudessa ei puolustella naista kohtaan uhkaavasti käyttäytyvän miehen tekosia, eihän? Entä sitten BB-talon tuorein tapaus? Marianne läimäisi asuintoveriaan Teppoa kasvoihin pariinkin otteeseen ja Teppo tästä kiivastuneena runttasi naisen kovin ottein ovea päin.

Keskustelupalstoilla ihmetellään, miksi vain Marianne sai lähteä talosta väkivaltaisen riidan jälkeen. Niillä pohdiskellaan kuitenkin myös, miksi Marianne joutui lähtemään, sillä "hyvää viihdettähän tuo on". Samoin keskustelut pursuilevat kummastelua siitä, miksi Teppo ei saisi puolustautua, jos häntä mätkitään.

Keskustelu tuntuu täysin käsittämättömältä ja turhalta. Eikö pelkästään voimassa olevien lakien perusteella pitäisi olla selvää, ettei toista ihmistä uhkailla väkivallalla, lyödä tai tönitä? Sellaiseen käytökseen ei oikeuta mikään.

"Mutta kun Teppo provosoi Marianneä."

Big Brother -talo tuntuu olevan lainsuojaton.

IRENE NAAKKA

Andy McCoy'n uhkaili siis Anu Saagimia talossa ja töni ja tuuppi tätä, koska Anu oli yhdessä talon toisen asukkaan kanssa sotkenut Andyn tekemän taulun. Ristomatti Ratia, joka oli puolustanut Andyä, on naimisissa Anu Saagimin kanssa.

7.3.4 Poikaystävä lyö

Poikaystävä-rasti sai hyvää ja huonoa palautetta. Rastia keuhuttiin sen mielenkiintoisuudesta ja siitä, että rasti oli ajankohtainen nuorille. Rasti myös muistutti rippikoululaisia siitä, millaisessa parisuhteessa he haluaisivat olla ja mitä parisuhteeseen ei kuulu. Huonona palautetta rasti sai tylsyydestä ja siitä, millainen työskentely rastilla oli. Työskentelyn aika jäi lyhyeksi ja rippikoululaiset olisivat halunneet enemmän keskustella rastilla olleen tyttöystävän kanssa.

Rastilla rippikoululaiset saivat kirjoittaa mitä he haluavat sanoa tyttöystävälle, jotta hän olisi turvassa. Rippikoululaiset olivat kaikki kirjoittaneet, että tyttöystävän tulisi kertoa jollekulle mitä poikaystävä tekee hänelle. Rippikoululaiset toivat esille erilaisia henkilöitä keille tyttöystävä voisi esimerkiksi kertoa, ystävä, koulukuraattori tai poliisi. Yhden ryhmän lapussa luki, että tyttöystävä voisi yrittää keskustella poikaystävänsä kanssa siitä, miten asiat ovat (Tyttöystävä 3 2013). Kahdesta ryhmästä nousi esille ajatus lähestymiskiellosta ja poikaystävän välttelemisestä (Tyttöystävä 2 & 1 2013).

Alkuperäinen rasti:

RASTI "POIKAYSTÄVÄ LYÖ"

Saaga on 17-vuotias tyttö, kenen poikaystävä käyttäytyy väkivaltaisesti häntä kohtaan. Väkivalta alkoi henkisenä väkivaltana, kun poikaystävä kielisi Saagaa osallistumasta kaverinsa syntymäpäiville ja alkoi rajoittaa Saagan sosiaalisia kanssa käymisiä. Poikaystävä alkoi myös saattaa ja hakemaan Saagaa koulusta, jotta pystyi varmistamaan, ettei Saaga lähde toisen miehen mukaan, koulun jälkeen. Poikaystävä myös varasti Saaga puhelimen.

Nyt tilanne on kuitenkin kärjistynyt tilanteeseen, jossa Saagan poikaystävä on alkanut lyödä Saagaa ja hän joutuu selittämään vanhemmilleen ja ystävilleen mustelmia kehossaan. Saaga haluaisi jättää poikaystävänsä, mutta ei uskalla, koska hän pelkää poikaystävänsä kostavan.

Rippikoululaisten olisi tarkoitus kirjoittaa paperille poikaystäväille mitä he haluavat sanoa hänelle, jotta Saaga saisi olla turvassa.

Muokattu uusi rasti:

RASTI "MITÄ MÄ TEEN?"

Saaga on 17-vuotias tyttö, jonka poikaystävä käyttäytyy väkivaltaisesti häntä kohtaan. Väkivalta alkoi henkisenä väkivaltana, kun poikaystävä kielisi Saagaa osallistumasta kaverinsa syntymäpäiville ja alkoi rajoittaa Saagan sosiaalisia kanssakäymisiä. Poikaystävä alkoi saattaa ja hakea Saagaa koulusta, jotta pystyi varmistamaan, ettei Saaga lähde toisen miehen mukaan. Poikaystävä myös varasti Saagan puhelimen.

Nyt tilanne on kuitenkin kärjistynyt tilanteeseen, jossa Saagan poikaystävä on alkanut lyödä Saagaa ja hän joutuu selittämään vanhemmilleen ja ystävilleen mustelmia kehossaan. Saaga haluaisi jättää poikaystävänsä, mutta ei uskalla, koska hän pelkää poikaystävänsä kosto mitä tapahtuu jos hän ilmoittaa poikaystävänsä, että hän haluaa erota.

Ryhmät saavat kuulla Saagan tarinan ja heidän tehtävänä on auttaa ja keksiä keino yhdessä Saagan kanssa, miten Saaga pääsisi eroon väkivaltaisesta suhteesta turvallisesti ja ilman pelkoa, ettei hänelle tai hänen lähimmäisilleen tapahdu mitään.

7.3.5 Perheriita

Rasteista selkeästi suosituin oli perheriita-rasti. Monet myös sanoivat, että he pitivät rastista ja siihen oli kaikista helpoin mennä, koska ”tuli sellanen fiilis, että osaisin auttaa perhettä” (PL 27 2013). Perheriita-rasti sai myös muuta positiivista palautetta, esimerkiksi: ”Perheriita, koska siinä sai ensin kattoo ja sit jotain vastat ja en tiä” (PL 18 2013) ja ”perheriita – ei kirj. näytteleminen =)” (PL 4 2013).

Rastilla olleet isokset toivat esille paljon kehuja rippikoululaisia kohtaan. Rasti oli ainut, josta ei tullut kirjallista tuotosta, joten isosten antama palaute oli ensisijaisen tärkeää. Isosten mukaan kaikki ryhmät pyrkivät auttamaan heitä parhaansa mukaan ja keksimään erilaisia ratkaisuja perheen ongelmiin. Ratkaisut olivat hyvin erilaisia esimerkiksi avioero, parisuhde- tai perheterapia, vaimon taloudellinen rajoittaminen ja mies ei ottaisi vastuuta vaimon taloudellisia menoja. Isokset korostivat myös sitä, että kaikki ryhmät saivat ehdotettua monipuolisesti erilaisia vaihtoehtoja perheelle. Ryhmät korostivat myös sitä, että vanhempien pitäisi ajatella, mikä on Kertun kannalta oikein ja mitä Kerttu tarvitsee. Ryhmät pyrkivät myös vaikuttamaan äidinvaistoon, joka perheen äidillä varmasti on, jotta hän ajattelisi omaa tuhlaamistaan ja sitä miten se vaikuttaa Kerttuun.

Kirjallisen tuotoksen puuttuminen aiheutti sen, että joudumme luottamaan täysin isosten sanomiseen ja siihen, että he muistavat mitä kaikki ryhmät sanoivat ja toivat esille. Olemme kiitollisia isosille palautteesta, mutta samalla mietimme, olisiko rastilla pitänyt olla kuitenkin jokin kirjallinen tehtävä. Toisaalta rippikoululaiset olivat tyytyväisiä rastiin, koska siinä ei ollut kirjallista tehtävää. Päädyimme siihen, että rastille ei lisätä kirjallista tehtävää. Kirjallinen tehtävä olisi palvelut meitä paremmin, jotta olisimme saaneet analysoida sitä tähän työhön, mutta se ei palvele, kun yksittäinen nuorisotyönohjaaja tai muu henkilö toteuttaa rasti-rataa.

Rippikoululaisilta saamamme palautteen mukaan rastia ei tarvitsisi muokata, mutta rastirataa toteuttamassa olleilta isosilta saamamme palautteen perusteella muokkasimme rastia. Rastille laitettiin selkeästi esille se, mitä rippikoululaisten tulee tehdä. Tämä oli ollut epäselkeää, rastia toteuttamassa olleista isosista. Rastin kirjoituksessa on ollut myös pari virhettä, jotka on korjattu lopulliseen työhön.

Alkuperäinen rasti:

TAUSTAA:

Perhe Pekkarinen: isä Mikko, äiti Eerika ja Kerttu (8v.)

Perheen vanhemmat ovat riitelevät perheen taloudellisesta tilanteesta. Martta tuhlaa rahansa ja perheen rahat eivät aina riitä tarpeelliseen esimerkiksi laskujen maksamiseen. Mikko on lainannut vanhemmiltaan rahaa, jotta pystyisi maksamaan laskut ja ostamaan ruokaa, jotta Kerttu ei kärsisi puutetta. Eerika ei halua, että perhe lainaa rahaa muilta vaan Mikon tulisi tehdä enemmän töitä, jotta perhe tulisi toimeen omilla tuloillaan. Vanhempien on vaikea tulla toimeen keskenään, mutta he pyrkivät pitämään yllä ”hyvän perheen” illuusiota Kertun takia.

Perheriita käynnistyy siitä, kun Eerika saa tietää, että Mikko on lainannut vanhemmiltaan rahaa.

Rippikoululaiset saapuvat oven taakse missä he kuulevat perheen riitelevän. He koputtavat oveen ja pian oven avaa perheen isä ja riitely on loppunut. Nuorille oli rasti radan alussa selitetty, että heidän tehtävänä oli selvittää perheriitaa ja yrittää keksiä siihen ratkaisua. Perhe näyttää aluksi normaalilta perheeltä, mutta mitä kauemmin rippikoululaiset ovat rastilla, sitä enemmän perhe alkaa riidellä. Rippikoululaisten tehtävänä olisi puuttua riitaan ja pyrkiä ohjaamaan perhettä keskustelemaan rauhallisesti omista ongelmistaan.

Muokattu rasti:

RASTI "TÄÄ PERHE EI TOIMI NÄIN!"

Rastille tarvitaan ainakin kaksi henkilöä, jotka esittävät perheen isää ja äitiä. Jos on ylimääräisiä henkilöitä, voidaan ottaa yksi leirin isonen, esittämään Kerttua. Kertun rooli ei kuitenkaan ole pakollinen. Rastia voidaan lavastaa näyttämään mahdollisimman paljon joltain kodin huoneelta ja lattialla voi olla esimerkiksi laskuja. Rastia ennen tulisi rastia toteuttavien lukea taustaa osio, jotta he tietäisivät, mitä perheessä on tapahtunut.

TAUSTAA:

Perhe Pekkariseen kuuluu isä Mikko, äiti Eerika ja 8-vuotias tytär Kerttu. Perheen vanhemmat ovat riitelevät perheen taloudellisesta tilanteesta. Eerika tuhlaa rahansa ja perheen rahat eivät aina riitä tarpeelliseen esimerkiksi laskujen maksamiseen. Mikko on lainannut vanhemmiltaan rahaa, jotta pystyisi maksamaan laskut ja ostamaan ruokaa, jotta Kerttu ei kärsisi puutetta. Eerika ei halua, että perhe lainaa rahaa muilta vaan Mikon tulisi tehdä enemmän töitä, jotta perhe tulisi toimeen omilla tuloillaan. Vanhempien on vaikea tulla toimeen keskenään, mutta he pyrkivät pitämään yllä "hyvän perheen" illuusiota Kertun takia.

Perheriita käynnistyy siitä, kun Eerika saa tietää, että Mikko on lainannut vanhemmiltaan rahaa.

MITÄ RYHMÄLÄISET TEKEVÄT RASTILLA?

Ryhmäläiset saapuvat oven taakse missä he kuulevat perheen riitelevän. He koputtavat oveen ja pian oven avaa perheen isä ja riitely on loppunut. Nuorille oli rasti radan alussa selitetty, että heidän tehtävänä oli selvittää perheriitaa ja yrittää keksiä siihen ratkaisua. Perhe näyttää aluksi normaalilta perheeltä, mutta mitä kauemmin ryhmäläiset ovat rastilla, sitä enemmän perhe alkaa riidellä. Ryhmäläisten tehtävänä olisi puuttua riitaan ja pyrkiä ohjaamaan perhettä keskustelemaan rauhallisesti omista ongelmistaan.

7.3.6 Rastiradalle lisätyt rastit

Palautteen perusteella lisäsimme rastiradalle kolme rastia. Rastien toivo tuli esiin rippikoululaisilta kerätystä palautelomakkeista ja leirin työntekijöiden toiveista. Rasteilla pyrittiin nostamaan esille teoreettisessa viitekehyksessä mainittuja väkivallan muotoja, joita ei ole rastin muodossa vielä käsitelty.

Ensimmäisellä lisätyllä rastilla, rastilla ”Matias on vähän tollanen...” käsitellään nettikiusaamista. Matias on 15-vuotias poika, jonka luokkalaiset keskustelevat ja puhuvat negatiiviseen sävyyn Matiaksesta erilaisilla keskustelufoorumeilla. Luokkalaiset jäävät tästä kiinni, kun Matiaksen isosisko kertoo vanhemmilleen, jotka puuttuvat asiaan. Tämän jälkeen nettikiusaaminen siirtyy Facebookiin, jossa toimii salainen ryhmä. Kouluun siirtyy uusi oppilas Tomi kenen on valittava, onko hän Matiaksen kaveri vai liittyy kiusaajien porukkaan.

Toisella lisätyllä rastilla, rastilla ”Miksi mä en saa usko?”, kerrotaan Sannasta ja Kallesta ja heidän uskonnollisista eroistaan. Sanna on uskossa ja käy kirkossa, kun taas Kalle on aatemaailmaltaan vahva ateisti. Sanna ja Kalle seurustelevat. Kalle ei halua, että Sanna on uskossa tai käy seurakunnan toiminnassa mukana.

Kolmas lisätty rastilla, rastilla ”Mä en halua mennä töihin.”, kerrotaan 18-vuotiaasta Teeasta, jonka esimies ahdistelee häntä seksuaalisesti. Tämä aiheuttaa tilanteen, ettei Teea halua mennä töihin ja kohdata esimiestään. Teea saa myös omaan puhelimeensa viestejä esimieheltään työajan ulkopuolella, jossa esimies kutsuu Teeaa luokseen.

8 POHDINTA

Opinnäyteyö on sekä henkilökohtaisen että myös ammatillisen kasvun väline (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65.). Tämän opinnäytetyön teon aikana olemme oppineet paljon uutta ja mielenkiintoista. Parityöskentelymme on sujunut hyvin, molemmat ovat hoitaneet hyvin omat vastualueensa. Laurin vastuualueella oli teoreettisen viitekehyksen kirjoittaminen ja Janninan vastuulla oli produktio-osan kirjoittaminen. Olemme kuitenkin molemmat kirjoittaneet, lukeneet ja tehneet toistemme vastuualueita.

Tämä prosessi on ollut haastava, ala- ja ylämäkiä sisältävä projekti. Suuria muutoksia opinnäytetyöprosessissamme on ollut ohjaavien opettajien vaihtuminen. Myös erilaiset mielipiteet siitä, millainen opinnäytetyömme tulisi olla, on vaikuttanut prosessiin. Aluksi meidän piti tehdä tutkimus, joka muuttui viime metreillä produktiksi. Vaihdon tekeminen aiheutti uudenlaisen näkökulma etsimistä ja uudelleen orientoitumista opinnäytetyöhön. Vaikka tämä muutos vei aikaa, motivoidumme kuitenkin mielestämme hyvin työskentelyyn, sen vaatimalla tavalla. Työstä tuli kuitenkin sellainen, mistä voimme molemmat olla ylpeitä.

Aiheeseen tutustuminen on aloitettu vuonna 2011 keväällä ja se on jatkunut koko opintojen ajan. Tämä työ osoittaa oman tutustumisemme ja oppimisemme, mitä olemme koulussamme saavuttaneet. Aihe on ollut rankka, mutta erittäin mielenkiintoinen. Olisimme toivoneet, että omassa koulutuksessamme olisi huomioitu enemmän väkivaltaa, sen ilmenemismuotoja ja sen vaikutuksia aikuisiin, nuoriin, lapsiin ja perheisiin. Uskomme, että jokainen sosiaali-alan ammattilainen kohtaa, jossain vaiheessa uraansa henkilön, joka on kokenut väkivaltaa jossakin muodossa.

Olemme saaneet toisiltamme hyvää vertaistukea ja motivoineet toinen toisiamme silloin, kun se on ollut tarpeen. Aiheemme on sellainen, että siitä yksin tekeminen olisi varmasti rankempaa. Olemme saaneet paljon tukea toisistamme työn eri vaiheissa eikä kumpikaan olisi selvinnyt työstä ilman toisen tukea. Työtä on vienyt eteenpäin myös luottamus toiseen ja siihen, että toinen tekee sen mitä on luvannut tehdä.

8.1 Tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteenamme oli tehdä rastirata väkivallasta rippikoulu käyttöön. Tämä tavoite toteutui ja rastirata on lähetetty Porin Teljän seurakunnan käyttöön. Toivomme, että Porin Teljän seurakunta käyttää rastirataa omassa toiminnassaan mukana. Olemme avoimia sille, että rastirataamme jatkokehitetään.

Toiveenamme on se, että tekemämme rastirata leviäisi mahdollisimman monen rippikoulun ja muiden nuortenryhmien käyttöön tulevaisuudessa. Tulevaisuuden ammateissamme pyrimme tuomaan esille omaa opinnäytetyötämme ja tätä kautta tuomaan sitä rippikouluihin ja muihin nuorten ryhmiin. Kaikki eivät koe väkivaltaa läheiseksi aiheeksi emmekä halua taistella näitä henkilöitä vastaan, vaan yritämme löytää henkilöitä jotka jakaisivat kiinnostuksemme.

8.2 Oppimisprosessi

Nämä hieman yli kaksi vuotta, jotka olemme työskennelleet väkivaltaan tutustuen, ovat olleet meille hyvin antoisia ja opettavaisia. Meillä oli suuri motivaatio tehdä opinnäyttömme juuri tästä aiheesta. Oma kiinnostuksemme aiheitamme kohtaan on vienyt opinnäytetyömme sen tähän asteiseen pisteeseen.

Opinnäytetyön teon aikana olemme havainneet, että ihmiset eivät kovinkaan helposti havaitse ympärillään olevaa väkivaltaa. Ihmiset eivät aina myöskään välitä väkivallasta, jota he kohtaavat, vaan saattavat vähätellä sitä. Opimme, että tämän päivän yhteiskunnassa väkivaltaan ei aina suhtauduta sen vaatimalla vakavuudella.

Olemme myös oppineet tätä työtämme tehdessämme rohkeutta ottaa väkivalta ja sen eri muodot esiin keskusteluissa eri ihmisten kanssa. Koemme myös, että olemme oppineet keskustelemaan väkivallan uhrien kanssa ja ohjaamaan heidät oikean avun piiriin. Nämä asiat ovat varmasti vahvuutemme tulevaisuudessa työyhteisöissä.

Tämän opinnäytetyön teko on mielestämme lisännyt huomattavasti meidän ammatillisia valmiuksia kohdata työssämme asiakkaita ja tapauksia, jotka liittyvät väkivaltaan. Tulevina kirkon nuorisotyönohjaajina tulemme pitämään esillä tätä aiheita seurakunnan rippikoulutyössä ja työssä laajemminkin.

Teimme tämän opinnäytetyön tiimoilta mielenkiintoisen ja välillä myös henkisesti hyvin raskaan matkan väkivallan monipuoliseen maailmaan. Tämä työprosessi avasi silmämme näkemään sen, kuinka paljon ympärillämme on väkivaltaa. Ilman tämän prosessin tekoa, tietomme väkivallasta olisivat huomattavasti pienemmät.

8.3 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyömme aikana saimme palautetta opinnäytetyömme eettisyydestä. Tässä luvassa pohdimme opinnäytteen eettisiä haasteita. Suurin haaste oli, että rippikoululaiset ovat kohdanneet elämänsä aikana väkivaltaa ja nyt menemme avaamaan nämä haavat. Pyrimme työmme aikana koko ajan huomioimaan jo mahdollisesti väkivaltaa kokeneet rippikoululaiset ja pohdimme miten heidät tulisi kohdata.

”Eettinen ajattelu on kykyä pohtia sekä omien että yhteisön arvojen kautta sitä, mikä jossain tilanteessa on oikein tai väärin” (Kuula 2006, 21). Kun suunnitelimme rasteja, pohdimme paljon sitä, mikä on omasta mielestämme ja seurakunnan mielestä oikea tapa toteuttaa produktio. Päädyimme siihen ratkaisuun, että rastirata tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa väkivallan eri ilmenemismuotoja ja rippikoululaisille mahdollisuuden toiminnalliseen oppimiseen. Rastirata tarjoaa myös mahdollisuuden keskeyttää osallistuminen, jos rippikoululainen näin kokee parhaakseen. Eettisestä näkökulmasta on myös tärkeää, ettei ketään, rippikoululaista tai leirin työntekijää, pakoteta osallistumaan rastiradalla, vastoin henkilön omaa tahtoa.

Pohdimme rastien henkistä haastavuutta. Mietimme paljon millainen on liian ”raju” rasti ja mikä on liian ”helppo”. Rasteja suunniteltaessa keskustelimme paljon siitä, millainen on eettisesti hyvä rasti. Rastilla ei saa olla liian yksityiskohtaista tarinaa väkivallan teosta vaan väkivalta tulee kuvata pääpiirteittäin. Väkivallan yksityiskohtainen kuvaaminen ei tuo rastille mitään lisää ja aiheuttaa mitä suurimmalla todennäköisyydellä vain pahaa mieltä osallistujissa.

Tärkeää eettisyyden kannalta on myös kaikki keräämämme palaute ja kesällä tehdyt erilaiset kirjalliset tuotokset, mitä halussamme on tällä hetkellä. Koemme, että eettisyyden kannalta on tärkeää, että emme jätä papereita vain kiertelemään tai laita laatikkoon ja unohda niitä, vaan tuhoamme ne. Samana päivänä, kun viemme opinnäytetyömme painettavaksi, aiomme tuhota kaikki palautelomakkeet ja kesän rasteilla tehdyt kirjalliset tuotokset. Eettisesti ajateltuna koemme, että tämä on oikea ratkaisu. Näistä erilaisista tuotoksista ei ole mitään hyötyä opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen.

Haluamme vielä tässä luvussa korostaa tarvittaessa tapahtuvaa nimien vaihdon tärkeyttä. Kenenkään rippikoululaisen, isosen, yövalvojan tai ohjaajan nimeä ei pidä esiintyä rastiradan yhteydessä. Tämä on erityisesti rastirataa toteuttavan työntekijän vastuulla. Mielestämme emme voi korostaa tätä asiaa tarpeeksi ja haluamme, että kaikki ketkä toteuttavat rastiradan, huomioivat tämän.

Kirkon nuorisotyöntekijän ammattietiikan arvopohjan muodostavat armahtavaisuus, elämän kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus ja rehellisyys (Tirri 2009, 228). Pyrimme pitämään tämän ajatuksen koko ajan opinnäytetyömme mukana. Näistä ammattietiikan arvoista pidimme kolmea viimeisintä kaikista tärkeimpinä ja eniten esillä olevina tämän työn tekemisessä. Armahtavaisuus ei ollut niin voimakkaasti esillä, mutta siitä esiintyi piirteitä esimerkiksi antamalla mahdollisuuden keskeyttää rastiradan halutessaan.

Kirkon nuorisotyöntekijän näkökulmasta on tärkeää muistaa, että sielunhoidolliset keskustelut, joita seuraa mahdollisesti rastiradan aikana tai sen jälkeen ei saa kertoa muille. Eettisesti nuorisotyönohjaajan pitää pystyä pitämään keskustelun tieto itsellään. Tietysti täytyy ottaa huomioon, että laki määrää nuorisotyöntekijän tekemään lastensuojeluilmoituksen, mikäli hänellä herää huoli rippikoululaisesta. Nuorisotyöntekijänä tulee ottamaan tämä huomioon, jos hän keskustelee rippikoululaisen kanssa rastiradalle heränneistä tunteista tai väkivaltaisista kokemuksista.

Opinnäytetyön raportti osaa kirjoittaessamme pyrimme löytämään mahdollisimman tarkat ja selkeät ilmaukset. Syitä on kuitenkin tiedostaa, että epätarkat ilmaukset ovat luonnollinen osa tieteellistäkin viestintää (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 110). Näkökulman valitseminen oli haastavaa, koska teoriasta nousi esiin monta eri mahdollista näkökulmaa raporttiin.

8.4 Ideoita jatkotyöskentelyyn

Ideamme jatkotyöskentelylle olisi testata rastirataa useammassa seurakunnassa tai kunnan toiminnassa ja tätä kautta kehittää rastirataa. Rastirataa on kuitenkin testattu vain yhdellä rippileirillä.

Mahdollinen opinnäytetyö meidän työhömmе liittуen on tehdä videot rastien kertomuksista. Yksi jatkotyöskentelyn mahdollisuus olisi tehdä tutkimus, siitä mitä rippikoululaiset tai mahdolliset muut osallistujat kokevat rastiradalla. Tätä opinnäytetyötä tehdessämme emme keskittyneet tutkimuksen tekoon vaan enemmän rastirataan ja sen samaan palautteeseen. Ollsimme voineet itse keskittyä tähän emotionaaliseen puoleen, mutta se olisi tehnyt opinnäytetyöstämme liian laajan.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko & Siimes, Martti, A. 1999. Lapsesta aikuiseksi, nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.
- Aaltonen, Jussi 2012. Turvataitoja nuorille: opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Bacon, Henry 2010. Väkivallan lumo – Elokuvaväkivallan kauheus ja viihdyttävyyden. Helsinki: Like.
- Clarkeburn, Henriikka & Mustajoki, Arto, 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.
- Dunderfelt, Tony. 2011. Elämänkaaripsykologia. Porvoo: WSOY
- Elämä – Usko – Rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001. Viitattu 29.09.2013. <http://www.sakasti.evl.fi>.
- Holmberg, Tiina, 2000. Lapset ja perheväkivalta. Helsinki: Lasten Keskus.
- Jääskeläinen, Katja, 2007. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan määritelmä ja muodot. Teoksessa Väkivallasta sovintoon – työryhmä. Näe väkivalta – kristinuskosta nousevia pohdintoja perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastustamiseksi. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kinnunen, Saara 1999. Murrosikäinen perheessä- tasapainoilua tilan ja rajojen välissä. Helsinki: Karas- Sana.
- Kirkontilastollinen vuosikirja 2012 <http://sakasti.evl.fi/tilastollinenvuosikirja>.
- Koski, Helena, 1999. Ulos ansasta apua perheväkivaltilanteisiin. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Kouluterveyskysely THL Viitattu 2.9.2013 http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/aiheittain/tapaturmat_ja_vakivalta.
- Kuoppala,Isto 1995. Lapsuudesta nuoruuteen, johdanto. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korhonen & Heikki Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Helsinki: WSOY.
- Kuula, Arja, 2006. Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

- Laitinen, Merja 2004. Häväistyt ruumiit, rikotut mielet. Tampere: Vastapaino.
- Lepistö, Sari 2010. Nuorten kokema perheväkivalta. Tampere: Tampereen yliopisto 2010. Väitöskirja.
- Musiikki, viisi vastausta rastin kysymyksiin. Kerätty 4.8.2013. Silokallio.
- Paavilainen, Eija & Pösö, Tarja 2003. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Helsinki: WSOY.
- Palautelomake, kerätty 27 rippikoululaiselta, 4.8.2013, Silokallio.
- Palmu, Harri; Salomäki, Hanna; Ketola, Kimmo & Niemelä, Kati 2012. Haastettu kirkko- Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Perttu, Sirkka 1999. Perheväkivalta auttamistyössä – opas ammattihenkilöstölle. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto Ry.
- Piispa, Minna 2008. Väkivallan muodot heteroseksuaalisissa parisuhteissa. Teoksessa Sari Näre & Suvi Ronkanen (toim.) Paljastettu intiimi- sukupuoli- väkivallan dynamiikkaa. Rovaniemi: Lapin yliopisto- kustannus.
- Prince, Stephen, 2002. A Brief History of Film Violence. Teoksessa James, D., Torr. Violence in Film and Television examing POP culture. San Diego: Greenhaven Press Inc.
- Pruuki, Heli (toim.) 2008. Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat.
- Pruuki, Lassi, 1998. Oppiminen ja opetus rippikoulussa. Teoksessa Antero, Rissanen (toim.). Kartalla rippikoulun käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus, LK-Kirjat.
- Pruuki, Lassi & Tirri Kirsi, 2004. Mielekäs oppiminen rippikoulussa. Teoksessa Heli, Aaltonen; Lassi Pruuki & Pekka Saarinen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Pulkkinen, Lea (toim.) 1997. Lapsesta aikuiseksi. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy
- Puolimatka Tapio, 2002. Opetuksen teoria, konstruktivismista realismi. Helsinki: Tammi.
- Rantanen, Päivi 2004. Nuoruusikä. Teoksessa Irma Moilanen; Eila Räsänen; Tuula Tamminen; Fredrik Almqvist; Jorma Piha & Kirsti Kumpulainen (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

- Räsänen Antti, 2008. Kristillinen kasvatus teoriassa ja käytännössä. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, LK-kirjat.
- Salakari, Hannu 2009. Toiminta ja oppiminen – koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä. Eduskills Consulting.
- Salmijärvi, Maija 2013. Nuorisotyönohjaaja, Porin Teljän seurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 15.10.
- Sariola, Heikki & Ellonen, Noora, 2008. Perheessä koettu väkivalta. Teoksessa Noora Ellonen, Juha Kääriäinen, Venla Salmi & Heikki Sariola. Lasten ja nuorten väkivalta kokemukset. Tampere & Helsinki: Poliisi ammattikorkeakoulu & Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.
- Sosiaali- ja terveysministeriö, 2007. Koko perhe kierteessä, lähisuhdeväkivalta ja alkoholi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö
- Säävälä, Hannu; Nyqvist, Leo & Salonen; Santtu 2006. Väkivallan olemus. Teoksessa Hannu Säävälä, Riitta Pohjoisvirta, Eero Keinänen & Santtu Salonen (toim.) Mies varikolle- apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulu: Oulun ensi- ja turvakoti ry.
- Säävälä, Hannu; Pohjoisvirta, Riitta; Keinänen, Eero & Salonen; Santtu 2006. Esimerkki väkivallan tiedonkeruukaavakkeesta. Teoksessa Hannu Säävälä, Riitta Pohjoisvirta, Eero Keinänen & Santtu Salonen (toim.) Mies varikolle- apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulu: Oulun ensi- ja turvakoti ry.
- Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404. Viitattu 27.11.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>
- Tirri, Kirsi, 2009. Eettiset ongelmat rippikoulussa. Teoksessa Tapani, Innanen; Kati, Niemelä (toim.). Rippikoulun todellisuus. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Toimintaohjelma lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi 2004–2007 2007. Koko perhe kierteessä – Lähisuhdeväkivalta ja alkoholi. Helsinki: Sosiaali – ja terveysministeriö 2007.
- Tupola, Sarimari; Kivitie- Kallio, Satu; Kallio, Pentti & Söderholm, Annlis 2012. Lapsen fyysinen pahoinpitely. Teoksessa Annlis Söderholm & Satu Kivitie- Kallio (toim.). Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim.
- Tyttöystävä, viisi ohjetta tyttöystävälle, miten poistua suhteesta. Kerätty 4.8.2013, Silokallio.

Uutisotsikko, viisi rippikoululaisten tekemää uutisotsikkkoa. Kerätty 4.8.2013, Silokallio.

Vilko-Riihelä, Anneli 1999. Psykye- psykologian käsikirja. Helsinki: WSOY.

Villa, Janne 2013. Hengellinen väkivalta. Helsinki: Kirjapaja.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Väkivalta?, Kolme eri lappua väkivallasta. Kerätty 4.8.2013, Silokallio.

Väri, Veli-Matti 2008. Kasvatus myöhäismodernissa yhteiskunnassa - Dialogisuuden lähtökohtia ja ongelmia. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, LK-kirjat.

WHO:n raportti 2005. Väkivalta ja terveys maailmassa.

LIITE 1: Palautelomake rippikoululaisille

PALAUTEKYSELY

1. MITÄ MIELTÄ OLIT RASTIRADASTA?

2. MIKÄ OLI MIELESTÄSI MIELENKIINTOISIN RASTI? MIKSI?

3. MIKÄ OLI MIELESTÄSI HUONOIN RASTI? MIKSI?

4. JOS VOISIT MUUTTA RATAA JOTENKIN LISÄISIT, MUOKKAISIT JOITAN RASTIA TAI POISTAISIT JONKUN RASTI MITEN TEKISIT SEN? MIKSI?

5. JOS SAISIT HALUAISITKO OSALLISTUA RADALLE UUDESTAAN?

6. OPITKO RASTIRADALTA JOTAIN UUTTA?

LIITE 2: Opinnäytetyön produktio

Ajatukset väkivallasta esille, rastirata erilaisista väkivallan muodoista

Tekijät:

Lauri Koivisto & Jannina Vähävaara

2013

Lukijalle:

Opinnäytetyön produktion osa, jota luet, käsittelee väkivallan eri muotoja rastiradan muodossa. Rastirata on tarkoitettu osaksi rippileiriä yhdeksi oppitunniksi. Rastirataa voi toteuttaa muuallakin kuin rippileirillä. Rastirataa voidaan toteuttaa osana nuorten leiriä tai sen voi pitää nuortenillassa.

Rastiradan tarkoituksena on tuoda esiin nuorien ajatuksia väkivallasta ja siitä, millaista väkivalta on. Tämän tulisi toimia myös päinvastoin: nuorille tulee nousta esille myös ajatus siitä, mitä väkivalta on ja millaista väkivalta on todellisuudessa.

Rastirataa ennen ei tarvitse pitää oppituntia väkivallasta, vaan rastiradalle on tarkoitus mennä nuorten omien tietojen varassa. Radan alkuun on varattu tehtävä, jossa nuoret saavat kartoittaa omia tietojaan, mutta tämä tehtävä riittää "opetuksesi". Tärkeää on, että henkilöt, jotka pitävät rastirataa, tietävät itse rasteilla ilmenevät väkivallan muodot ja osaavat mahdollisesti selittää, mitä väkivallan muoto tarkoittaa, jos nuoret sitä kysyvät.

Rasteja valitessa on tärkeä huomioida millainen ryhmä on kyseessä: toiset ryhmät haluavat kirjoittaa ja toiset ryhmät haluavat tehdä. Jokaista rastia voi soveltaa ja rastista voi muokata omalle ryhmälleen sopivan. Tärkeintä on muistaa, että jokainen ryhmä on erilainen ja jokainen nuori kokee rastit eritavalla.

Jos valitsee rasteja, joissa tehdään näytelmä tai still-kuva, tulisi näiden esitellylle varata oma aikansa, joko rastiradan lopetuksen yhteyteen tai esimerkiksi iltaohjelmaan. Tärkeintä on, että nuoret saavat esitellä omia aikaansaannoksiaan koko ryhmälle, eikä heidän tekemäänsä työtä jätetä huomioimatta.

Rasteilla on esiintyville henkilöille on annettu nimet, jotta he tuntuisivat todellisilta. Tärkeää on huomioida rasteja valittaessa, minkä nimisiä henkilöitä rasteilla esiintyy. Jos ryhmässä on samanniminen henkilö, täytyy nimi vaihtaa toiseen. Sama koskee rasteilla olevia henkilöitä, eli heitä ketkä osallistuvat rastiradan toteutukseen. Jos jollain heistä on sama nimi kuin rasteille oleville henkilöille on keksitty, täytyy roolihenkilön nimi vaihtaa.

Rastiradan aloitus

Rastiradan aloitukseen tulisi varata aikaa noin 30 minuuttia. Aloitukseen sisältyy ryhmiin jakautuminen, ensimmäinen tehtävä, jokaisesta suoritettavasta rastista kertominen, mitä rastilla kohdataan tai tehdään ja informoiminen siitä, että jokaisella rastilla heitä vastassa on henkilö, jolle voi ilmoittaa halusta keskeyttää rastirata.

Ryhminä rastiradalla voidaan käyttää ryhmiä, jotka ovat jo aiemmin olleet käytössä leirillä. Tärkeää olisi kuitenkin, että ryhmä olisi toimiva ja turvallinen, jotta rastilla työskentely olisi mahdollisimman mukavaa ja jokainen osallistuisi. Ymmärrettävää on tietenkin, että kaikki eivät osallistu yhtä aktiivisesti, mutta tärkeää olisi, että jokainen sanoisi jokaisella rastilla jotain, eikä olisi hiljaa koko rastirataa.

Jokaisesta rastista tulee kertoa pääpiirteissään se, mitä rastilla tapahtuu. Ensimmäisestä rastista voidaan esimerkiksi kertoa, että rastilla kuunnellaan jokin väkivallasta kertova kappale, josta on rastilla erilaisia kysymyksiä. Enempää rastista ei tarvitse kertoa, eikä rasteista kertomiseen kannata käyttää paljoa aikaa. Tarkoituksena on luoda nuorille vain kuva siitä, mitä he tulevat kohtaamaan rasteilla, jotta he osaavat varautua siihen, mitä heitä odottaa radalla.

Aloituksessa on myös tärkeä painottaa sitä, että ketään ei pakoteta osallistumaan rastiradalle, vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Henkilöille, jotka eivät halua osallistua rastiradalle tai keskeyttävät sen, tulee kuitenkin aina tarjota mahdollisuus keskustella työntekijän tai opettajan kanssa.

Alun tehtävä on seuraavanlainen:

- Aluksi taululle tai eri fläppipapereille kirjoitetaan kolme kysymystä: Mitä sanasta väkivalta tulee mieleen? Mitä on väkivalta? Millaisia muotoja väkivallalla on?
- Ryhmät saavat aluksi keskustella omassa ryhmässään, mitä heille tulee näistä kysymyksistä mieleen. Aikaa tähän ei tarvitse antaa paljoa, pari minuuttia riittää hyvin.
- Keskustelun jälkeen jokainen ryhmä saa vuorotellen kirjoittaa yhden asian valitsemaansa kohtaan.
- Kun kaikki ryhmät ovat kirjoittaneet kaiken mitä heille tulee mieleen, saavat ryhmät aloittaa rastiradan.

Rastit

Jokaiselle suoritettavalle rastille tulisi varata aikaa noin 10 minuuttia. Aikaa saa olla enemmän, mutta ei mielellään vähempää. Rasteja on suunniteltu seitsemän, mutta niistä saa valita omalle radalleen mielenkiintoisimmat. Rastirata on testattu viidellä rastilla ja tämä koettiin toimivaksi ratkaisuksi, mutta jokainen ryhmä on erilainen ja rasteja voi olla vähemmän tai enemmän riippuen ryhmästä. Rastien määrä on myös riippuvainen rastirataa toteuttamassa olevasta henkilömäärästä ja rastiradalle osallistuvien ihmisten määrästä.

Kun rasteja suoritetaan, jokaisella rastilla tulee olla henkilö. Mikään rasti ei saa olla ilman henkilöä, jotta henkilö joka on rastilla voi seurata ryhmän jäseniä ja heidän olotilaansa. Hän ottaa vastaan mahdollisen tiedon siitä, että joku haluaa keskeyttää rastiradan.

RASTI "MISTÄ KAPPALE KERTOO?"

Rastilla saat valita seuraavista kappaleista oman suosikkisi ja kyseinen kappale soitetaan rastilla. Esimerkki-kappaleita ovat seuraavat:

- Timo Pieni Huijaus: Jos te vaan seisotte vieres
- PMMP: Joku raja
- Tommi Läntinen: Syvälle sydämeen sattuu
- Zen Café: Ensimmäinen
- Kolmas Nainen: En oo kuullu mitään

Kappaleen kuuntelua helpottamiseksi kannattaa tulostaa kappaleen sanat. Näin kappaleeseen on helpompi keskittyä ja seuraaviin kysymyksiin vastaaminen on helpompaa. Kappaleesta kysyttävät kysymykset ovat seuraavia:

- Mistä kappale mielestäsi kertoo?
- Tunnistatko kappaleesta jotain henkilöitä?
- Missä roolissa kappaleen laulaja on?
- Millaisia ajatuksia kappale herättää sinussa?

Kun kysymyksiin on vastattu, ryhmäläisten tehtävä on tehdä still-kuva siitä, mistä kappaleessa on kyse. Still-kuvassa ryhmäläiset muodostavat ryhmäläisistä jonkinlaisen muodostelman, joka kuvastaa kappaleen sanomaa ja kertoo kuvan katsojalle mistä kappaleessa kerrotaan.

RASTI "BIG BROTHER LUO TODELLISUUDEN KUVAA?"

Rastilla luetaan näkökulmakirjoitus Julkkis Big Brotherista 2013. Big Brother -talosta poistettiin kaksi henkilöä elokuussa 2013 väkivaltaisen käyttäytymisen takia. Rastilla on tulostettu artikkeli aiheesta (artikkeli löytyy Liitteestä 1), joka ryhmän tulee lukea ja keskustella:

- Miten tilanteisiin olisi pitänyt puuttua?
- Millaisia seurauksia tilanteista olisi voinut seurata, ja jos tilanne olisi tapahtunut oikeassa elämässä, miten poliisi olisi reagoinut asiaan?
- Mitä ajatuksia nämä tapaukset herättävät?
- Onko väkivalta niin tavallista nyky-yhteiskunnassa, että tällainen on täysin normaalia?

RASTI "MITÄ MÄ TEEN?"

Rastilla on Saaga -niminen tyttö, joka kertoo ryhmille oman tarinansa:

Saaga on 17-vuotias tyttö, jonka poikaystävä käyttäytyy väkivaltaisesti häntä kohtaan. Väkivalta alkoi henkisenä väkivaltana, kun poikaystävä kielsi Saagaa osallistumasta kaverinsa syntymäpäiville ja alkoi rajoittaa Saagan sosiaalisia kanssakäymisiä. Poikaystävä alkoi saattaa ja hakea Saagaa koulusta, jotta

pystyi varmistamaan, ettei Saaga lähde toisen miehen mukaan. Poikaystävä myös varasti Saagan puhelimen.

Nyt tilanne on kärjistynyt tilanteeseen, jossa Saagan poikaystävä on alkanut lyödä Saagaa ja hän joutuu selittämään vanhemmilleen ja ystävilleen mustelmia kehossaan. Saaga haluaisi jättää poikaystävänsä, mutta ei uskalla, koska hän pelkää poikaystävänsä kosta mitä tapahtuu, jos hän ilmoittaa poikaystäväilleen, että hän haluaa erota.

Ryhmät saavat kuulla Saagan tarinan. Heidän tehtävänä on auttaa ja keksiä keino yhdessä Saagan kanssa, miten Saaga pääsisi eroon väkivaltaisesta suhteesta turvallisesti ja ilman pelkoa, ettei hänelle tai hänen lähimmäisilleen tapahdu mitään.

RASTI "TÄÄ PERHE EI TOIMI NÄIN!"

Rastille tarvitaan ainakin kaksi henkilöä, jotka esittävät perheen isää ja äitiä. Jos on ylimääräisiä henkilöitä, voidaan ottaa yksi leirin isonen esittämään Kerttua. Kertun rooli ei ole pakollinen, mutta Kerttu on olennainen osa tarinaa, joten Kerttua ei saa jättää mainitsematta. Rastia voidaan lavastaa näyttämään mahdollisimman paljon joltakin kodin huoneelta ja lattialla voi olla

esimerkiksi laskuja. Rastia ennen tulisi rastia toteuttavien lukea taustaa -osio, jotta he tietävät, mitä perheessä on tapahtunut.

TAUSTAA:

Perhe Pekkariseen kuuluu isä Mikko, äiti Eerika ja 8-vuotias tytär Kerttu. Perheen vanhemmat ovat riidelleet perheen taloudellisesta tilanteesta. Eerika tuhlaa rahansa, ja perheen rahat eivät aina riitä tarpeelliseen, esimerkiksi laskujen maksamiseen. Mikko on lainannut vanhemmiltaan rahaa, jotta pystyisi maksamaan laskut ja ostamaan ruokaa, jotta Kerttu ei kärsisi puutetta. Eerika ei halua, että perhe lainaa rahaa muilta, vaan Mikon tulisi tehdä enemmän töitä, jotta perhe tulisi toimeen omilla tuloillaan. Vanhempien on vaikea tulla toimeen keskenään, mutta he pyrkivät pitämään yllä "hyvän perheen" illuusiota Kertun takia.

Perheriita käynnistyy siitä, kun Eerika saa tietää, että Mikko on lainannut vanhemmiltaan rahaa.

MITÄ RYHMÄLÄISET TEKEVÄT RASTILLA?

Ryhmäläiset saapuvat oven taakse ja he kuulevat perheen riitelevän. He koputtavat oveen, ja pian oven avaa perheen isä, ja riitely on loppunut. Nuorille

oli rastiradan alussa selitetty, että heidän tehtävänä oli selvittää perheriitaa ja yrittää keksiä siihen ratkaisua. Perhe näyttää aluksi normaalilta perheeltä, mutta mitä kauemmin ryhmäläiset ovat rastilla, sitä enemmän perhe alkaa riidellä. ***Ryhmien tehtävänä olisi puuttua riitaan ja pyrkiä ohjaamaan perhettä keskustelemaan rauhallisesti omista ongelmistaan.***

RASTI "MATIAS ON VÄHÄN TOLLANEN..."

Rastilla on isonen, jonka tehtävänä on luettaa ryhmälle alla oleva kertomus Matiaksesta. Kun tarina on luettu, tulee rastilla olevan auttaa ryhmää suunnittelemaan näytelmää. Rastilla voi olla roolivaatteita, joita ryhmät voivat käyttää.

Matias on 15-vuotias nuori, jota on kiusattu aktiivisesti netissä vuoden ajan. Kaikki alkoi, kun Matiaksesta alettiin puhua pahaa erilaisilla keskustelufoorumeilla. Tämä kuitenkin paljastui, kun Matiaksen isosisko ilmoitti vanhemmilleen, että oli löytänyt Matiaksesta juttuja internetistä. Matiaksen vanhemmat ilmoittivat tästä koululle, mutta mitään ei voitu tehdä, koska kommentointi oli tehty anonyymisti. Pahan puhuminen keskustelufoorumeilla loppui, mutta se siirtyi nyt Facebookiin aktiivisemmin. Matiaksesta perustettiin pilkkaryhmä, jossa suunniteltiin erilaisia ilkitekoja Matiasta kohtaan. Ryhmän jäsenet myös puhuivat kaikesta, mitä olivat jo tehneet Matiakselle. Ryhmä on ollut salainen

eikä siihen ole voinut liittyä ilman kutsua. Matiaksen luokalle on siirtynyt uusi poika, Tomi, joka kutsutaan mukaan ryhmään. Tomi pitää Matiaksesta, mutta ei halua joutua kiusatuksi Matiaksen tavoin.

Rastilla ryhmät saavat kuulla tai lukea, mitä on tapahtunut. Tämän perusteella ryhmien tehtävänä on luoda näytelmä, mitä tapahtuu seuraavaksi.

Mitä tapahtuu Matiakselle, Matiaksen kiusaajille ja mitä tekee Tomi?

Ryhmien tulee pystyä perustelemaan, miten he päätyivät näytelmässään kyseiseen ratkaisuun.

RASTI "MIKSI MÄ EN SAA USKOA?"

Rastilla on kaksi henkilöä, joiden tehtävänä on näytellä Sannaa ja Kallea. Alla oleva tarina toimii näytelmän pohjana.

Sanna on 18-vuotias tyttö, hän on vahvasti uskossa. Hän käy kirkossa joka sunnuntai ja rukoilee päivittäin. Sanna toimii kotiseurakuntansa nuorisotyössä vahvasti, ja on erittäin tunnettu seurakuntanuori oman seurakuntansa alueella. Sanna on tavannut pojan, Kallen, joka ei hyväksy Sannan uskonnollisuutta. Kalle alkaa vaatia Sannaa lopettamaan kirkossa käymisen ja rukoilemisen, koska pojan mielestä tämä kaikki on turhaa ja Sanna ei tarvitse kirkkoa elämänsä kertomaan, miten Sannan tulisi uskoa tai miten käyttäytyä. Sanna ja

Kalle ovat riidelleet paljon asiasta ja Sanna ei halua erota Kallesta, mutta haluaisi Kallen ymmärtävän uskoa.

*Ryhmät saapuvat rastille, jossa ovat Sanna ja Kalle. **He kertovat tilanteestaan, ja ryhmien tehtävänä on auttaa heitä ratkaisemaan tilanne: pitäisikö heidän erota vai yrittää enemmän ymmärtää toisiaan?***

RASTI "MÄ EN HALUU MENNÄ TÖIHIN"

Rastilla on henkilö, joka esittää Teeaa. Hän kertoo tarinansa, joka menee näin:

Teea on 18-vuotias nainen, jonka pomo ahdistelee häntä seksuaalisesti. Ahdistelu alkoi firman pikkujouluissa, jossa pomo Ilkka oli ottanut pari kaljaa liikaa ja alkoi käyttäytyä sopimattomasti Teeaa kohtaan. Teea ajatteli tämän olevan vain yhden kerran juttu, mutta pikkujoulujen jälkeen tilanne alkoi pahentua. Ilkka aloitti kehumalla Teean ulkonäköä ja hänen naisellisia muotoja. Myöhemmin Ilkka alkoi läpsiä Teea takapuolelle ja muutenkin koskemaan Teeaa entistä enemmän. Nyt Ilkka on alkanut lähettää Teealle viestejä, jossa pyytää Teea yömyssylle ja laittaa viestejä iltamyöhään.

Ryhmien tehtävänä olisi auttaa Teea keksimään ratkaisu, mitä hänen tulee tehdä.

Rastiradan lopetus

Kun rastirata on suoritettu, kaikki ryhmät kokoontuvat samaan paikkaan, jossa rastirataa käsitellään yhdessä. Aluksi keskustellaan pienissä ryhmissä (voi tehdä uuden ryhmäjaon tai keskustella samoissa ryhmissä, joissa rastirata suoritettiin). Riippuen mahdollisuudesta olisi hyvä, että jokaisen pienryhmän keskustelussa olisi mukana aikuinen. Aikuisen tehtävä on seurata keskustelua ja poimia rasteilta nousseita tunteita ja yksityiskohtia.

Kun keskustelu pienryhmissä on suoritettu, kootaan ryhmät yhteen ja aiheesta keskustellaan yhdessä ryhmänä. Keskustelua on tärkeä antaa jatkaa, eikä keskustelua tarvitse ohjata, jos siihen ei ole tarvetta. Myöskään keskustelua ei saa lopettaa kesken kaiken, vaan sen täytyy antaa loppua omalla painollaan. Rastiradan loppuun on myös tärkeä ilmaista, että jos joku radalle osallistuneista haluaa keskustella jonkun aikuisen kanssa, niin se on mahdollista.

Rastiradan loppuksi voidaan esittää rasteilla aikaansaadut erilaiset näytelmät tai still-kuvat, mutta tämä ei ole pakollista tässä vaiheessa. Näytelmät tai still-kuvat voidaan, myös esitellä pidemmän tauon tai iltaohjelman yhteydessä.

Produktio-osuuden Liite 1

Näkökulma: Väkivalta muuttuu viihteeksi BB-talossa

(Iltalehti lauantai 14.9.2013)

Vain BB-talossa väkivaltainen käytös on oikeutettua.

Tänä vuonna Suomeen tullut Julkkis Big Brother on surullista katsottavaa ja vielä surullisempaa on seurata siitä virinnyttä keskustelua.

Rokkikukko **Andy McCoy** tuntuu saavan kiistämättömien musiikillisten saavutustensa takia anteeksi millaisen käytöksen tahansa.

"Than oikein Anulle, kun se suttasi Andyn taulun."

Tuntuu, että todellisuus hämärtyy välillä paitsi BB-talossa myös sen katsojilla. Mistä lähtien kepposten tekeminen on oikeuttanut väkivallalla uhkailuun, nyrkin heristämiseen ja tönimiseen? BB-tuotantokin kutsui Andyn tekosia *sääntörikkomukseksi* ja uhkaavan tilanteen ollessa käynnissä siihen puuttui vain *Isoveljeä* esittävä ääninauhoite eivätkä oikeat henkilöt.

Nettipoliisi **Marko Forssin** mukaan tosielämässä Andyn *sääntörikkomus* on lievä pahoinpitely, kunnianloukkaus ja laitton uhkaus. Tosielämään palauttamista kaipaisivat myös Andyn puolustelijat **Ristomatti Ratia** mukaan lukien. Tosielämässä ja tavallisten ihmisten keskuudessa ei puolustella naista kohtaan uhkaavasti käyttäytyvän miehen tekosia, eihän?

Entä sitten BB-talon tuorein tapaus? **Marianne** läimäisi asuintoveriaan **Teppo** kasvoihin pariinkin otteeseen ja Teppo tästä kiivastuneena runttasi naisen kovin ottein ovea päin.

Keskustelupalstoilla ihmetellään, miksi vain Marianne sai lähteä talosta väkivaltaisen riidan jälkeen. Niillä pohdiskellaan kuitenkin myös, miksi Marianne joutui lähtemään, sillä "hyvää viihdettähän tuo on". Samoin keskustelut pursuilevat kummastelua siitä, miksi Teppo ei saisi puolustautua, jos häntä mätkitään.

Keskustelu tuntuu täysin käsittämättömältä ja turhalta. Eikö pelkästään voimassa olevien lakien perusteella pitäisi olla selvää, ettei toista ihmistä uhkaila väkivallalla, lyödä tai tönitä? Sellaiseen käytökseen ei oikeuta mikään.

"Mutta kun Teppo provosoi Marianneä."

Big Brother -talo tuntuu olevan lainsuojaton.

IRENE NAAKKA

Andy McCoy'n uhkaili Anu Saagimia talossa ja töni ja tuuppi tätä, koska Anu oli yhdessä talon toisen asukkaan kanssa sotkenut Andyn tekemän taulun. Ristomatti Ratia, joka oli puolustanut Andyä, on naimisissa Anu Saagimin kanssa.